

Määräykset ja ohjeet X/202X

**Pakotesäätelyn ja jäädyttämispäätösten
noudattamiseen liittyvä asiakkaan tuntemi-
nen**

Asiatunnus
FIVA/2023/951

Antopäivä
Joulukuu 2023

Voimaantulopäivä
Tammikuu 2024

Lisätietoja
Digitalisaatio ja analyysi/Rahanpe-
sun estäminen

FINANSSIVALVONTA
puh. 09 183 51
etunimi.sukunimi@finanssivalvonta.fi
finanssivalvonta.fi

Määräysten ja ohjeiden oikeudellinen luonne

Määräykset

Finanssivalvonnan määräys- ja ohjekokoelmassa ”Määräys”-otsikon alla esitetään Finanssivalvonnan antamat määräykset. Määräykset ovat velvoittavia oikeussääntöjä, joita on noudatettava.

Finanssivalvonta antaa määräyksiä ainoastaan määräyksenantoon valtuuttavan lain säännöksen nojalla ja sen asettamissa rajoissa.

Ohjeet

Finanssivalvonnan määräys- ja ohjekokoelmassa ”Ohje”-otsikon alla esitetään Finanssivalvonnan tulkintoja lainsäädännön tai muun velvoittavan sääntelyn sisällöstä.

”Ohje”-otsikon alla on lisäksi suosituksia ja muita toimintaohjeita, jotka eivät ole velvoittavia. Ohjeissa on myös kansainvälisten ohjeiden ja suositusten noudattamista koskevat Finanssivalvonnan suositukset.

Ohjeen kirjoitustavasta ilmenee, milloin kyseessä on tulkinta ja milloin suositus tai muu toimintaohje. Ohjeiden kirjoitustapaa sekä määräysten ja ohjeiden oikeudellista luonnetta on selvitetty tarkemmin Finanssivalvonnan verkkopalvelussa.

[Finanssivalvonta.fi > Sääntely > Määräysten ja ohjeiden oikeudellinen luonne](#)

Sisällysluettelo

1	Soveltamisala ja määritelmät	6
1.1	Soveltamisala	6
1.2	Määritelmät	7
2	Säädöstausta ja kansainväliset suositukset	9
2.1	Lainsäädäntö	9
2.2	Euroopan unionin asetukset	9
2.3	Euroopan unionin direktiivit	9
2.4	Finanssivalvonnan määräyksenantovaltuudet	10
2.5	Kansainväliset suositukset	10
3	Tavoitteet	11
4	Toimintojen järjestäminen pakotesäätelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamiseksi	12
4.1	Yleistä	12
4.2	Roolit ja vastuut pakotesäätelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamisen varmistamiseksi	12
4.2.1	Puolustuslinjat	12
4.2.2	Johdon tehtävät pakotteiden noudattamisessa	14
4.3	Toimintaperiaatteet, menettelytavat ja muu sisäinen ohjeistus	15
4.4	Työntekijöihin liittyvät toimintaperiaatteet ja menettelytavat	16
4.4.1	Työntekijöiden taustaselvitykset pakotesäätelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamisen varmistamiseksi	16
4.4.2	Työntekijöiden koulutus ja osaaminen pakotteisiin liittyen	17
5	Pakotesäätelyn ja jäädyttämispäätösten vaikutusten arviointi valvottavan toimintaan	19

6	Asiakkaan tunteminen pakotesäätelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamisen varmistamiseksi	21
6.1	Yleistä	21
6.2	Asiakkaan tuntemistiedot	22
6.2.1	Edunsaajien tunnistaminen pakotesäätelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamiseksi	23
6.3	Asiakassuhteen jatkuva seuranta	24
6.4	Liiketoimiin liittyvä selonottovelvollisuus pakotesäätelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamisen varmistamiseksi	26
6.5	Kirjeenvaihtajasuhteet	27
7	Pakotemonitorointi	29
7.1	Yleistä	29
7.2	Asiakaskannan pakotemonitorointi	30
7.3	Maksujen ja liiketoimien pakotemonitorointi	31
7.4	Pakotteiden kiertämisen estäminen	33
7.5	Pakotelistojen hallinnointi	34
7.6	Pakotemonitoroinnissa käytettävät järjestelmät	35
7.6.1	Pakotemonitoroinnin optimointi	36
7.6.2	Pakotemonitoroinnissa käytettävä data	37
7.7	Pakotehälytysten käsittely	37
7.7.1	Roolit ja vastuut	37
7.7.2	Neljän silmän periaate	38
7.8	Merkittävien häiriöiden raportointi Finanssivalvonnalle	38
8	Varojen ja taloudellisten resurssien jäädyttäminen ja raportointi	39
8.1	Yleistä	39

		5 (45)
8.2	Yhteydenotto Ulosottolaitokseen	40
8.3	Ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta	41
9	Hallintakeinojen ja prosessien testaaminen	42
9.1	Yleistä	42
9.2	Valmiussuunnitelma	42
10	Kolmansien maiden pakotteet	43
11	Raportointi Finanssivalvonnalle	44
11.1	Valvontatietojen toimittamista koskevia ohjeita	44
11.2	Raportoitujen tietojen oikeellisuuden varmistaminen	44

1 Soveltamisala ja määritelmät

1.1 Soveltamisala

Näitä määräyksiä ja ohjeita sovelletaan seuraaviin rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (444/2017, jäljempänä *rahanpesulaki*) 1 luvun 2 §:ssä tarkoitettuihin ilmoitusvelvollisiin:

- luottolaitostoinnasta annetussa laissa (610/2014) tarkoitetut luottolaitokset ja kolmansien maiden luottolaitosten sivuliikkeet
- vakuutusyhtiölaissa (521/2008) tarkoitetut vakuutusyhtiöt ja erillisyhtiöt
- työeläkevakuutusyhtiöistä annetussa laissa (354/1997) tarkoitetut työeläkevakuutusyhtiöt
- ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetussa laissa (398/1995) tarkoitetut kolmansien maiden vakuutusyhtiöiden sivuliikkeet
- sijoitusrahastolaissa (213/2019) tarkoitetut rahastoyhtiöt sekä mainitun lain nojalla toimiluvan saaneet säilytysyhteisöt
- sijoituspalvelulaissa (747/2012) tarkoitetut sijoituspalveluyritykset ja kolmansien maiden yritysten sivuliikkeet
- arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa (348/2017) tarkoitettu arvopaperikeskus mukaan lukien sen perustama kirjausrahasto ja selvitysrahasto
- arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitetut suomalaiset keskusvastapuolet
- maksulaitoslaissa (297/2010) tarkoitetut maksulaitokset
- sellaiset vaihtoehtorahastojen hoitajat, joille on myönnetty vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa (162/2014) tarkoitettu vaihtoehtorahastojen hoitajan toimilupa, sekä mainitun lain nojalla toimiluvan saaneet säilytysyhteisöt
- sellaiset yleisestä arvopaperistamista koskevasta kehyksestä ja erityisestä kehyksestä yksinkertaiselle, läpinäkyvälle ja standardoidulle arvopaperistamiselle sekä direktiivien 2009/65/EY, 2009/138/EY ja 2011/61/EU ja asetusten (EY) N:o 1060/2009 ja (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/2402 27 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut yhteisöt, joille on myönnetty mainitun asetuksen 28 artiklassa tarkoitettu toimilupa
- omistusyhteisöt, joille on myönnetty omistusyhteisötoimintaa koskeva lupa luottolaitostoinnasta annetun lain 2 a luvussa säädetyllä tavalla
- sellaiset rahoitusvälineiden markkinoista sekä asetuksen (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 600/2014 2 artiklan 1 kohdan 34 alakohdassa tarkoitetut hyväksytyt julkistamisjärjestelyt ja 36 alakohdassa tarkoitetut hyväksytyt ilmoitusjärjestelmät, joille Finanssivalvonta on myöntänyt toimiluvan ja joiden valvonnasta se vastaa mainitun asetuksen 27 b artiklan 1 kohdan toisen alakohdan perusteella
- edellä todettuja valvottavia vastaavien ulkomaisten yhteisöjen sivuliikkeet
- edellä todettuja valvottavia vastaavat ulkomaiset yhteisöt, jos yhteisö tarjoaa Suomessa palveluita sivuliikettä perustamatta edustajan välityksellä

- luottolaitostoiminnasta annetussa laissa tarkoitetun luottolaitoksen kanssa samaan konsolidointiryhmään kuuluvat rahoituslaitokset
- arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitetut tilinhoitajat ja tilinhoitajan oikeudet saaneiden ulkomaisten yhteisöjen Suomessa sijaitsevat toimipisteet
- maksulaitoslain 7, 7 a ja 7 b §:ssä tarkoitetut luonnolliset henkilöt ja oikeushenkilöt sekä vaihtoehdorahastojen hoitajista annetussa laissa tarkoitetut rekisteröitymisvelvolliset vaihtoehdorahastojen hoitajat
- vakuutusyhdistyslaissa (1250/1987) tarkoitetut vakuutusyhdistykset
- vakuutusten tarjoamisesta annetussa laissa (234/2018) tarkoitetut vakuutusedustajat, sivutoimiset vakuutusedustajat sekä ulkomaisten vakuutusedustajien ja sivutoimisten vakuutusedustajien Suomessa toimivat sivuliikkeet
- asunto-omaisuuteen liittyvien kuluttajaluottojen välittäjistä annetussa laissa (852/2016) tarkoitetut suomalaiset luotonvälittäjät ja ulkomaisten luotonvälittäjien Suomessa toimivat sivuliikkeet
- virtuaalivaluutan tarjoajista annetussa laissa (572/2019) tarkoitetut virtuaalivaluutan tarjoajat
- eräiden luotonantajien ja luotonvälittäjien rekisteröinnistä annetun lain (186/2023) soveltamisalaan kuuluvat elinkeinonharjoittajat.

1.2 Määritelmät

Näissä määräyksissä ja ohjeissa tarkoitetaan:

- *Asiakkaalla* sitä, jolle valvottava tarjoaa tuotteita tai palveluita.
- *Compliance -toiminnolla* (jäljempänä myös vaatimustenmukaisuuden valvonnasta vastaava toiminto) valvottavan organisaation osaa, jonka tehtävänä on valvoa lakisääteisten vaatimusten ja sisäisten ohjeiden noudattamista, arvioida säännösten noudattamisessa mahdollisesti esiintyneiden puutteiden estämiseksi ja korjaamiseksi tehtyjen toimenpiteiden riittävyttä sekä antaa tukea ja neuvoja sääntelyn ja sisäisten ohjeiden noudattamisessa valvottavan johdolle ja muulle henkilöstölle. Se voi myös laatia toimintaperiaatteita ja prosesseja vaatimusten noudattamiseen liittyvien riskien (ns. *compliance-riskit*) hallitsemiseksi ja sääntelyn noudattamisen varmistamiseksi.
- *Hallintakeinoilla* menettelytapoja sen varmistamiseksi, että toiminta saavuttaa tavoitteensa. Hallintakeinoja ovat kaikki ne toimenpiteet, joiden tarkoituksena on häiriöiden, puutteiden, virheiden ja väärinkäytösten ennaltaehkäisy, havaitseminen ja vähentäminen.
- *Jäädättämispäätöksillä* varojen jäädättämisestä terrorismin torjumiseksi annetun lain (325/2013) nojalla annettuja päätöksiä (niin sanottu kansallinen Keskusrikospoliisin jäädättämislusta).
- *Pakotteiden kohteena olevilla tahoilla* luonnollisia henkilöitä, oikeushenkilöitä, yhteisöjä tai elimiä, joihin kohdistuu suoraan tai välillisesti omistuksen tai määräysvallan myötä pakotteita joko pakotesääntelyn tai kansallisten jäädättämispäätösten perusteella.
- *Pakoteriskillä* riskiä siitä, että toimitaan vastoin Yhdistyneiden Kansakuntien tai Euroopan Unionin asettamia pakotteita taikka kansallisia jäädättämispäätöksiä.
- *Pakotesääntelyllä* Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 215 artiklan nojalla annettuja asetuksia ja eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan unionin

jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämistä annetun lain (659/1967) 1 §:ssä ja 2 a §:n 1 momentissa tarkoitettuja valtioneuvoston asetuksia.

- *Taloudellisilla resursseilla* kaikenlaista aineellista tai aineetonta, irtainta tai kiinteää omaisuutta, joka ei ole varoja mutta jota voidaan käyttää varojen, tavaroiden tai palvelujen hankkimiseen.
- *Valvottavalla* niitä rahanpesulain ilmoitusvelvollisia, joita Finanssivalvonta valvoo rahanpesulain 7 luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla.
- *Varoilla* rahoitusomaisuutta ja kaikenlaisia taloudellisia etuja, joihin kuuluvat muun muassa seuraavat:
  - käteisvarat, sekkit, rahasaatavat, vekselit, maksumääräykset ja muut maksuvälineet;
  - talletukset rahoituslaitoksissa tai muissa yhteisöissä, tileillä olevat rahavarat, velat ja velkasitoumukset;
  - julkisesti ja yksityisesti myytävät arvopaperit ja velkainstrumentit, myös osakkeet ja osuudet, arvopaperitodistukset, joukkovelkakirjat, omat vekselit, optiotodistukset, debentuurit ja johdannaissopimukset,
  - korot, osingot tai muu omaisuudesta saatava tai kertyvä tulo tai arvo;
  - luotot, kuittausoikeudet, takaukset, suoritustakaukset tai muut rahoitussitoumukset;
  - remburssit, konossementit, kauppakirjat; sekä
  - varoihin tai rahoituslähteisiin liittyvää osuutta osoittavat asiakirjat.
- *Varojen jäädyttämisellä* toimia, joilla estetään kaikki sellainen varojen siirtäminen, kuljettaminen, muuntaminen, käyttö, käyttöön antaminen tai käsittely, joka muuttaisi niiden määrää, paljoutta, sijaintia, omistusta, hallintaa, luonnetta tai käyttötarkoitusta, taikka muut sellaiset muutokset, jotka mahdollistaisivat varojen käytön, omaisuudenhoito mukaan luettuna.

2 Säästöstausta ja kansainväliset suositukset

2.1 Lainsäädäntö

Näiden määräysten ja ohjeiden aihepiiriin liittyvät seuraavat säädökset:

- rahanpesulaki (444/2017)
- laki eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan unionin jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämistä (659/1967, jäljempänä *pakotelaki*)
- laki varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi (325/2013, jäljempänä *jäädyttämislaki*)
- laki virtuaalivaluutan tarjoajista (572/2019)
- vakuutusyhtiölaki (521/2008, jäljempänä *VYL*)
- laki Finanssivalvonnasta (878/2008, jäljempänä *FivaL*)
- laki luottolaitostoiminnasta (610/2014, jäljempänä *LLL*)
- sijoituspalvelulaki (747/2012, jäljempänä *SipaL*)
- sijoitusrahastolaki (213/2019, jäljempänä *SRL*)
- maksulaitoslaki (297/2010, jäljempänä *MLL*)
- laki vaihtoehtorahastojen hoitajista (162/2014, jäljempänä *AIFML*)
- laki arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta (348/2017)
- ulosottoakaari (705/2007)
- turvallisuusselvityslaki (726/2014)
- rikosrekisterilaki (770/1993)
- kirjanpitolaki (1336/1997).

2.2 Euroopan unionin asetukset

Näiden määräysten ja ohjeiden aihepiiriin liittyvät seuraavat suoraan sovellettavat Euroopan unionin asetukset:

- Neuvoston asetus (EY) N:o 2580/2001, annettu 27 päivänä joulukuuta 2001, tiettyihin henkilöihin ja yhteisöihin kohdistuvista erityisistä rajoittavista toimenpiteistä terrorismin torjumiseksi (jäljempänä *neuvoston asetus (EY) 2580/2001*)
- Neuvoston asetus (EY) N:o 2271/96, annettu 22 päivänä marraskuuta 1996, tietyn kolmannen maan lainsäädännön soveltamisen ekstraterritoriaalisilta vaikutuksilta sekä siihen perustuvilta tai siitä aiheutuvilta toimilta suojautumisesta (jäljempänä *neuvoston asetus (EY) 2271/96*)

2.3 Euroopan unionin direktiivit

Näiden määräysten ja ohjeiden aihepiiriin liittyvät seuraavat Euroopan unionin direktiivit:

- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/849, annettu 20 päivänä toukokuuta 2015, rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/60/EY ja komission direktiivin 2006/70/EY kumoamisesta (jäljempänä *neljäs rahanpesudirektiivi*)

2.4 Finanssivalvonnan määräyksenantovaltuudet

Finanssivalvonnan oikeus antaa velvoittavia määräyksiä perustuu seuraaviin lain säännöksiin:

- MLL:n 39 §:n 4 momentti
- LLL:n 15 luvun 18 §:n 4 momentti
- virtuaalivaluutan tarjoajista annetun lain 13 §:n 4 momentti
- SipaL:n 12 luvun 3 §:n 4 momentti
- AIFML:n 12 luvun 10 §
- VYL:n 6 luvun 21 §:n 1 momentin 4 kohta
- SRL:n 26 luvun 15 §:n 4 momentti
- arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 13 §
- FivaL:n 18 §:n 2 momentti.

2.5 Kansainväliset suositukset

Näiden määräysten ja ohjeiden aihepiiriin liittyvät seuraavat Euroopan pankkiviranomaisen (jäljempänä *EBA*) antamat ohjeet:

- EBA:n ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2021/05)
- EBA:n ohjeet direktiivin (EU) 2019/2034 mukaisesta sisäisestä hallinnoinnista ja ohjauksesta (EBA/GL/2021/14)

EBA:n ohjeet ovat saatavilla osoitteesta [Finanssivalvonta.fi](https://finanssivalvonta.fi) sekä EBA:n internetsivuilta osoitteesta www.eba.europa.eu.

Osoitteesta www.eba.europa.eu on saatavilla myös EBA:n julkaisemia sääntelyn tulkintoja (Q&A).

Näiden määräysten ja ohjeiden aihepiiriin liittyvät seuraavat muut kansainväliset suositukset sekä sopimukset:

- Komission suositus (EU) 2019/1318, annettu 30 päivänä heinäkuuta 2019, sisäisistä vaatimustenmukaisuusohjelmista asetuksen (EY) N:o 428/2009 mukaisessa kaksikäyttötuotteiden kaupan valvonnassa (jäljempänä *komission suositus (EU) 2019/1318*)
- EU:n parhaat käytänteet rajoittavien toimenpiteiden tehokasta täytäntöönpanoa varten, 10572/22 (jäljempänä *EU:n pakotteita koskevat parhaat käytänteet*)
- Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus.

3 Tavoitteet

- (1) Näissä määräyksissä ja ohjeissa käsitellään pakotesäätelyyn ja jäädyttämispäätöksiin liittyvien tehokkaiden toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja sisäisen valvonnan järjestämistä. Tarkempia määräyksiä ja ohjeita annetaan valvottavan toiminnan järjestämiseen, riskien arvioimiseen, asiakkaan tuntemiseen, pakotemonitorointiin, varojen jäädyttämiseen, pakoteriskien hallintakeinoinhin sekä raportointiin liittyviä aiheita.
- (2) Näiden määräysten ja ohjeiden tavoitteena on varmistaa, että:
  - Valvottavalla on riittävät resurssit pakotteiden noudattamisen varmistamiseksi
  - Valvottavan johdolla on ajantasainen käsitys valvottavan pakoteriskien hallinnasta ja sen edistymisestä.
  - Valvottava on järjestänyt toimintansa siten, että sillä on selkeästi määritetyt roolit ja vastuut pakotteiden noudattamisen varmistamiseksi.
  - Valvottava ymmärtää toimintaansa liittyvät riskit ja on järjestänyt tehokkaat ja riittävät keinot niiden hallitsemiseksi ja pienentämiseksi.
  - Valvottavalla on tehokkaat keinot havaita pakotteiden kohteena olevat tahot ja tarvittaessa jäädyttää näiden varat.
  - Valvottavalla on tehokas sisäinen valvonta prosessien ja järjestelmien testaamiseksi sekä väärinkäytösten havaitsemiseksi.
  - Valvottavalla on omaan toimintaansa soveltuvat toimintaperiaatteet ja menettelytavat kolmansien maiden asettamia pakotteita koskevien riskien hallitsemiseksi.
  - Valvottavalla on asianmukaiset prosessit ja kanavat sekä valvottavan sisäiseen että toimivaltaisille viranomaisille tehtävään raportointiin.
- (3) Näiden määräysten ja ohjeiden tavoitteena on antaa Finanssivalvonnan valvottaville tulkintoja ja suosituksia pakotteita koskevan sääntelyn noudattamiseksi.
- (4) Näiden määräysten ja ohjeiden tavoitteena on lisäksi antaa valvottaville velvoittavia määräyksiä luvussa 2.4 lueteltujen määräyksenantovaltuuksien mukaisesti.
- (5) Näiden määräysten ja ohjeiden tavoitteena on ohjeistaa valvottavia niiden toimenpiteissä pakotteita koskevan sääntelyn noudattamisen varmistamiseksi.
- (6) Näillä määräyksillä ja ohjeilla pyritään antamaan valvottaville tarkempaa ohjeistusta sääntelyssä valvottavilta edellytettujen tehokkaiden toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja sisäisen valvonnan käytännön toteuttamiseksi.

4 Toimintojen järjestäminen pakotesäätelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamiseksi

4.1 Yleistä

- (1) Rahanpesulain 3 luvun 16 §:n mukaan ilmoitusvelvollisella on oltava tehokkaat toimintaperiaatteet, menettelytavat ja sisäinen valvonta sen varmistamiseksi, että ilmoitusvelvollinen noudattaa niitä velvoitteita, joita ilmoitusvelvolliselle seuraa pakotesäätelystä sekä jäädyttämispäätöksistä.
- (2) Rahanpesulain 9 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen on nimettävä johdostaan henkilö, joka siinä vastaa tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvonnasta.
- (3) Rahanpesulain 9 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen on huolehdittava, että sen työntekijät saavat koulutuksen tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen varmistamiseksi.

4.2 Roolit ja vastuut pakotesäätelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamisen varmistamiseksi

OHJE (kohdat 4–6)

- (4) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 §:n tarkoittama tehokas sisäinen valvonta tarkoittaa sitä, että valvottavan organisaatiossa tulee olla selkeästi määritetyt roolit ja vastuut pakotesäätelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamisen varmistamiseksi.
- (5) Finanssivalvonta suosittaa, että kohdassa 4 tarkoitetut roolit ja vastuut kuvataan kirjallisessa muodossa esimerkiksi ylläpitämällä ajantasaista organisaatiokaaviota, josta käy ilmi ne yksiköt ja/tai henkilöt, joiden tehtäviin kuuluu pakotteiden noudattamisen varmistaminen.
- (6) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 9 luvun 1 §:n 1 momentti tarkoittaa, että valvottavan on nimettävä johdostaan henkilö, joka vastaa valvottavassa pakotteiden noudattamisen valvonnasta. Johdosta nimettävällä henkilöllä tulee olla tehtävän hoitamiseksi riittävä asiantuntemus, osaaminen ja toimivaltuudet.

4.2.1 Puolustuslinjat

- (7) Tässä luvussa kolmen puolustuslinjan mallilla tarkoitetaan valvottavan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan mallia, jossa tehtävät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamiseksi jakautuvat seuraavien toimintojen kesken:
  - valvottavan liiketoimintayksiköt (ensimmäinen puolustuslinja)
  - riippumattomat riskienhallinta- ja compliance-toiminnot (toinen puolustuslinja)
  - sisäinen tarkastus (kolmas puolustuslinja).
- (8) EBA on antanut hallintoa ja ohjausta koskevat ohjeet (EBA/GL/2021/05), joita sovelletaan luottolaitoksiin ja eräisiin muihin ilmoitusvelvollisiin¹.

¹ Kts. soveltamisalan osalta Finanssivalvonnan määräykset ja ohjeet 14/2021.

- (9) EBA:n ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta perustuvat kolmen puolustuslinjan malliin, joita käsitellään erityisesti EBA:n ohjeiden sisäisen valvonnan järjestelmää ja mekanismeja koskevassa osastossa V. EBA:n ohjeiden loppuraportin johdannon mukaan kolmen puolustuslinjan tehtävät pitävät sisällään:

Ensimmäinen puolustuslinja

Ensimmäisellä puolustuslinjalla tarkoitetaan valvottavan liiketoimintayksiköitä. Liiketoimintayksiköillä on operatiivista toimintaa varten luodut prosessit ja valvonta sen varmistamiseksi, että liiketoimintaan liittyvät riskit tunnistetaan, analysoidaan ja arvioidaan ja lisäksi niitä seurataan ja hallitaan ja niistä raportoidaan johdolle. Ensimmäisen puolustuslinjan tehtävänä on varmistaa, että liiketoimintaa harjoitetaan valvottavan johdon asettaman riskinottohalukkuuden puitteissa ja että liiketoimintaa harjoitetaan ulkoisten ja sisäisten vaatimusten mukaisesti.

Toinen puolustuslinja

Riskienhallintatoiminto ja vaatimustenmukaisuuden valvontaa (compliance) koskeva toiminto muodostavat toisen puolustuslinjan.

Toiseen puolustuslinjaan kuuluva riskienhallintatoiminto helpottaa toimivan riskienhallintakehyksen toteuttamista koko valvottavassa ja se on tyypillisesti vastuussa riskien tunnistamisesta, seurannasta, analysoinnista, mittaamisesta, hallinnasta ja raportoinnista. Sen tehtävänä on muodostaa kokonaisvaltainen näkemys kaikista valvottavan toimintaan liittyvistä riskeistä yksilöllisesti ja konsolidoituna. Se haastaa ja avustaa ensimmäistä puolustuslinjaa riskienhallintatoimenpiteiden toteuttamisessa valvottavan eri liiketoiminta-alueilla sen varmistamiseksi, että ensimmäisen puolustuslinjan prosessi ja valvonta on asianmukaisesti suunniteltu ja tehokas.

Vaatimustenmukaisuudenvälvontatoiminto (compliance-toiminto) tyypillisesti valvoo lakisäätöisten vaatimusten ja sisäisten ohjeiden noudattamista sekä antaa tukea ja neuvoja sääntelyn ja sisäisten ohjeiden noudattamisessa valvottavan johdolle ja muulle henkilöstölle.

Sekä riskienhallintatoiminnolla että compliance-toiminnolla on roolinsa sen varmistamisessa, että ensimmäisen puolustuslinjan toteuttamia sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan menetelmiä muutetaan tarvittaessa.

Kolmas puolustuslinja

Kolmannella puolustuslinjalla tarkoitetaan riippumatonta sisäisen tarkastuksen toimintoa. Sisäisen tarkastuksen toiminnon tehtävänä on tehdä tarkastuksia mm. sen varmistamiseksi, että hallinnon järjestelyt, prosessit ja mekanismit ovat järkeviä ja tehokkaita, ne on saatettu voimaan ja niitä noudatetaan johdonmukaisesti. Sisäinen tarkastustoiminto vastaa myös kahden ensimmäisen puolustuslinjan riippumattomasta tarkastamisesta.

OHJE (kohdat 10–14)

- (10) Finanssivalvonta suosittaa, että myös ne valvottavat, jotka eivät kuulu kohdassa 8 tarkoitettujen ohjeiden soveltamisalan piiriin tutustuvat EBA:n ohjeisiin hallinnosta ja ohjauksesta laatiessaan rahanpesulain 3 luvun 16 §:ssä tarkoitettuja toimintaperiaatteita, menettelytapoja ja valvontaa sekä arvioivat suhteellisuusperiaatetta noudattaen onko valvottavan koko, toiminnan luonne, laatu ja organisatoriset rakenteet huomioiden tarkoituksenmukaista rakentaa valvottavan riskienhallinta ja -valvonta kolmen puolustuslinjan mallin mukaisesti. Kuitenkin sijoituspalveluyrityksiin

sovelletaan EBA:n ohjeita direktiivin (EU) 2019/2034 mukaisesta sisäisestä hallinnoinnista ja ohjauksesta (EBA/GL/2021/14).

- (11) Finanssivalvonta suositaa, että valvottava kiinnittää huomiota yrityksen organisaatorakenteen selkeyteen, jotta sisäistä valvontaa voidaan suorittaa mahdollisimman tehokkaasti.
- (12) Finanssivalvonta suositaa, että valvottavalla on menettelytavat sen varmistamiseksi, että sisäinen tarkastus tai muu sisäistä valvontaa suorittava toiminto arvioi etukäteen määritellyssä syklissä ja aikataulussa:
- valvottavan pakotteita koskevien toimintaperiaatteiden ja muun sisäisen ohjeiden riittävyttä suhteessa valvottavan dokumentoimiin riskeihin nähden
  - pakotteita koskevien toimintaperiaatteiden ja sisäisten ohjeiden toimeenpanon tehokkuutta
  - mahdollisen toisen puolustuslinjan suorittaman valvonnan ja laadunvalvonnan tehokkuutta
  - valvottavan pakotteita koskevan koulutusohjelman tehokkuutta.
- (13) Finanssivalvonta suositaa, että sisäisen tarkastuksen työntekijöillä, joiden vastuulla on suorittaa pakotteisiin liittyviä arviointeja, on riittävä ymmärrys ja osaaminen pakotesääntelystä ja jäädytyspäätösten noudattamisesta.
- (14) Finanssivalvonta suositaa valvottavaa varmistamaan, että sisäisen tarkastuksen ja compliance-toiminnon esiin nostamien puutteiden korjaamiseksi tarvittavat toimenpiteet suoritetaan asianmukaisesti ja tehokkaasti. Myös sisäisen tarkastuksen ja compliance-toiminnon toimenpidesuosituksia tulisi toteuttaa sovitussa aikataulussa ja laajuudessa.

4.2.2 Johdon tehtävät pakotteiden noudattamisessa

- (15) Finanssivalvonnan oikeus antaa tarkempia määräyksiä asiakkaan tuntemisessa noudatettavista menettelytavoista sekä asiakkaista valvottavan toiminnalle aiheutuvien riskien hallinnasta perustuu seuraaviin säännöksiin: MLL 39 §:n 4 momentti, LLL 15 luvun 18 §:n 4 momentti, laki virtuaalivaluutan tarjoajista 13 §:n 4 momentti, SipaL 12 luvun 3 §:n 4 momentti, AIFML 12 luvun 10 §, VYL 6 luvun 21 §:n 4 kohta, SRL 26 luvun 15 §:n 4 momentti sekä arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 13 §.
- (16) Määräyksissä 17–18 valvottavalla tarkoitetaan edellä kohdassa 15 tarkoitettujen määräyksenantovaltuuksien piiriin kuuluvia valvottavia.

MÄÄRÄYS (kohdat 17–18)

- (17) Valvottavan johdon on hyväksyttävä valvottavan toimintaperiaatteet, menettelytavat ja sisäinen valvonta pakotteiden noudattamiseksi sekä seurattava ja kehitettävä niihin liittyviä toimenpiteitä. Toimintaperiaatteiden tulee kattaa YK:n, EU:n ja kansalliset jäädyttämispäätökset.
- (18) Valvottavan johdon on varmistettava, että valvottavalla on riittävät resurssit valvottavan pakoteriskien hallintaan ja pakotesääntelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamisen varmistamiseksi.

OHJE (kohdat 19–21)

- (19) Finanssivalvonta suosittaa, että kohtia 17–18 noudattavat myös ne valvottavat, joita kohdassa 15 luetellut määräyksenantovaltuudet eivät koske.
- (20) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 §:n tarkoittama tehokas sisäinen valvonta edellyttää, että valvottavan johdolle raportoidaan säännöllisesti valvottavan pakotteita koskevan riskienhallinnan haavoittuvuuksista, puutteista ja kehittämiseksi tehtyjen toimenpiteiden edistymisestä.
- (21) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottavan johto omassa toiminnassaan edistää yrityskulttuuria, joka kannustaa toimimaan lakien ja sisäisten ohjeiden mukaisesti ja ilmoittamaan väärinkäytöksistä sekä varmistaa, että valvottava puuttuu väärinkäytöksiin tehokkaasti ja oikeasuhtaisesti.

4.3 Toimintaperiaatteet, menettelytavat ja muu sisäinen ohjeistus

- (22) Finanssivalvonnan oikeus antaa tarkempia määräyksiä asiakkaan tuntemisessa noudatettavista menettelytavoista sekä asiakkaista valvottavan toiminnalle aiheutuvien riskien hallinnasta perustuu seuraaviin säännöksiin: MLL 39 §:n 4 momentti, LLL 15 luvun 18 §:n 4 momentti, laki virtuaalivaluutan tarjoajista 13 §:n 4 momentti, SipaL 12 luvun 3 §:n 4 momentti, AIFML 12 luvun 10 §, VYL 6 luvun 21 §:n 4 kohta, SRL 26 luvun 15 §:n 4 momentti sekä arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 13 §.
- (23) Määräyksessä 29 valvottavalla tarkoitetaan edellä kohdassa 22 tarkoitettujen määräyksenantovaltuuksien piiriin kuuluvia valvottavia.

OHJE (kohdat 24–28)

- (24) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 § tarkoittaa, että valvottavalla tulee olla pakotesäätelyä ja jäädyttämispäätöksiä koskevat kirjalliset toimintaperiaatteet. Toimintaperiaatteet ovat ylitason linjauksia. Niistä tulee käydä ilmi ainakin ne pakotteita asettavat tahot, joiden pakotteita valvottava on sitoutunut noudattamaan pakoteriskien tunnistamisessa, arvioinnissa, seurannassa ja rajoittamisessa sekä ylitason kuvaus käytettävistä menetelmistä ja prosesseista.
- (25) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 § tarkoitetut menettelytavat ovat kohdassa 24 tarkoitettuja toimintaperiaatteita yksityiskohtaisempia ja ohjaavat valvottavan käytännön toimenpiteitä pakotesäätelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamiseksi. Valvottavan toiminnan luonteesta, koosta ja laajuudesta riippuen menettelytavat voivat pitää sisällään eri tason ohjeistuksia yleisen tason ohjeistuksista yksityiskohtaisiin toimintaohjeisiin. Valvottavan tulee varmistaa, että joko toimintaperiaatteet tai menettelytavat sisältävät kuvauksen pakoteriskien hallintaan liittyvistä prosesseista, työntekijöiden/yksiköiden rooleista ja vastuista sekä muista pakoteriskien hallintaan liittyvistä tehtävistä. Toimintaperiaatteiden ja menettelytapojen tulee olla dokumentoituja.
- (26) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 §:ssä esitetty vaatimus toimintaperiaatteiden tehokkuudesta tarkoittaa, että toimintaperiaatteita tulee arvioida määräajoin uudelleen niin, että muutokset toimintaympäristössä ja valvottavan omassa liiketoiminnassa otetaan huomioon ja toimintaperiaatteita päivitetään tarvittaessa.

- (27) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 §:n mukaiset tehokkaat toimintaperiaatteet, menettelytavat ja sisäinen valvonta tarkoittaa, että valvottavan tulee laatia myös yksityiskohtaiset käytännön toimintaohjeet pakotesääntelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamisen varmistamiseksi.
- (28) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 §:n mukainen tehokas sisäinen valvonta tarkoittaa muun muassa sen valvomista, että toimintaperiaatteet, menettelytavat ja yksityiskohtaisemmat toimintaohjeet on saatettu osaksi valvottavan päivittäisiä toimintoja.

MÄÄRÄYS (kohta 29)

- (29) Valvottavan on tarkastettava pakotesääntelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamista koskevien toimintaperiaatteiden ajantasaisuus ja oikeellisuus säännöllisesti, vähintään kerran vuodessa ja tarvittaessa päivitettävä toimintaperiaatteita.

OHJE (kohdat 30–31)

- (30) Finanssivalvonta suosittaa, että kohtaa 29 noudattavat myös ne valvottavat, joita kohdassa 22 luetellut määräyksenantovaltuudet eivät koske.
- (31) Finanssivalvonta suosittaa, että kohdassa 29 tarkoitetuissa toimintaperiaateissa esitetään yleiskuvaus niistä keinoista ja menetelmistä, joita valvottava käyttää pakotesääntelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamiseksi.

4.4 Työntekijöihin liittyvät toimintaperiaatteet ja menettelytavat

4.4.1 Työntekijöiden taustaselvitykset pakotesääntelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamisen varmistamiseksi

OHJE (kohdat 32–36)

- (32) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottavan rahanpesulain 3 luvun 16 §:ssä tarkoitettujen toimintaperiaatteiden ja menettelytavojen sisältävät valvottavan työntekijöiden taustaselvitykset
- sen selvittämiseksi, onko valvottavan työntekijä pakotesääntelyn ja/tai jäädyttämispäätösten kohteena ja
  - sen varmistamiseksi, ettei palkanmaksulla rikota pakotesääntelyn ja/tai jäädyttämispäätösten mukaisia velvoitteita.
- (33) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottavan toimintaperiaatteet ja menettelytavat sisältävät valvottavan pakotteiden noudattamiseen liittyvissä toiminnoissa työskentelevien työntekijöiden taustaselvitykset. Taustaselvityksien tarkoituksena on varmistaa, etteivät valvottavan työntekijät väärinkäytä asemaansa pakotteiden kiertämistä koskeviin tarkoituksiin.
- (34) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa varmistamaan, että työntekijöiden kohdassa 33 tarkoitettuja taustaselvityksiä koskevat toimintaperiaatteet ja menettelytavat ovat oikeassa suhteessa valvottavan toiminnan luonteeseen, kokoon ja laajuuteen.
- (35) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava tekee kohdassa 33 tarkoitettujen taustaselvitysten riskiperusteisesti ottaen huomioon sen, kuinka kriittinen työntekijän tehtävä on pakotteiden

noudattamisen kannalta ja sen, että työntekijöiden taustan selvittämisellä on perustuslain 10 §:n mukaisia yksityiselämää ja henkilötietojen suojaa rajoittavia vaikutuksia. Valvottavan tulisi kiinnittää huomiota siihen, ettei taustaselvityksiä tehdä laajemmin kuin, mikä on työntekijän työtehtäviin liittyvän taustan selvittämiseksi tarpeen.

- (36) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa huomioimaan, ettei kohdassa 33 tarkoitetulla taustaselvityksellä tarkoiteta turvallisuus selvityslain mukaista Suojelupoliisin laatimaa taustaselvitystä tai rikosrekisterilaissa viitattua taustaselvitystä, vaan sellaisia kevyempiä menettelytapoja, joilla varmistetaan, että työntekijä täyttää työhönottolanteessa ja myös sen jälkeen jatkuvasti muun muassa ammattitaidolle asetetut vaatimukset, kuten muodollisen kelpoisuuden sekä riittävän koulutus- ja kokemustaustan. Työhönottolanteessa taustaselvitys tarkoittaisi esimerkiksi työntekijän antamien tietojen oikeellisuuden tarkistamista, joka toteutettaisiin ottamalla yhteyttä aiempiin työnantajiin ja oppilaitoksiin työntekijän luvalla. Taustaselvitysten laatu ja laajuus voisivat vaihdella sen mukaan, mitä työtehtäviä työntekijälle kuuluu. Olennaista olisi varmistaa, että henkilön koulutus, ammatillinen kokemus, henkilökohtaiset ominaisuudet ja kyky täyttävät tehtävälle asetetut vaatimukset.

4.4.2 Työntekijöiden koulutus ja osaaminen pakotteisiin liittyen

- (37) Rahanpesulain 9 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen on huolehdittava, että sen työntekijät saavat koulutuksen rahanpesulain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen varmistamiseksi.

OHJE (kohdat 38–44)

- (38) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 9 luvun 1 §:n 1 momentin tarkoittama velvollisuus huolehtia työntekijöiden koulutuksesta pitää sisällään pakotesäätelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamiseen liittyvän asiakkaan tuntemisen ja toimet sen varmistamiseksi, että valvottava noudattaa pakotesäätelyä ja jäädyttämispäätöksiä.
- (39) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 9 luvun 1 §:n 1 momentin tarkoittama velvollisuus huolehtia työntekijöiden koulutuksesta tarkoittaa sitä, että valvottavan tulee laatia koulutusta koskevat toimintaperiaatteet ja menettelytavat sekä valvoa niiden noudattamista muun muassa siten, että koulutusten ajankohdista, sisällöstä ja osallistujista pidetään kirjaa.
- (40) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan 9 luvun 1 §:n 1 momentin velvoitteen noudattamiseksi valvottavan antaman koulutuksen tulee olla riittävän yksityiskohtaista, jotta varmistetaan, että valvottavan työntekijöillä on valmiudet suoriutua työtehtävistään säätelyn ja valvottavan toimintaperiaatteiden ja menettelytapojen edellyttämien tavoin. Velvoitteen täyttäminen voi edellyttää sitä, että eri työntekijäryhmille on laadittu omat koulutus suunnitelmat.
- (41) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava huolehtii työntekijöiden perehdyttämisestä ja ammattitaidon ylläpidosta koskien
- pakotesäätelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamiseen liittyvää asiakkaan tuntemista ja
  - muuta pakotesäätelyä ja jäädyttämispäätösten noudattamista.
- (42) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa huolehtimaan työntekijöiden ammattitaidon jatkuvasta ylläpidosta työntekijöiden työtehtävien edellyttämässä laajuudessa koko työsuhteen ajan. Työntekijöiden saaman koulutuksen riittävyttä ja ajantasaisuutta tulisi seurata.

- (43) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava huomioi koulutuksessa valvottavan toiminnan luonteen, koon ja laajuuden, jotta koulutus on oikeasuhtaista valvottavan asiakaskantaan, maantieteelliseen sijaintiin, tuotteisiin ja palveluihin sekä jakelukanaviin nähden.
- (44) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava päivittää koulutusohjelmaa säännöllisesti, ja erityisesti tilanteissa, joissa valvottavan sisäisessä valvonnassa on havaittu puutteita valvottavan pakotteiden noudattamiseen liittyvissä menettelyissä.

5 Pakotesäntelyn ja jäädyttämispäätösten vaikutusten arviointi valvottavan toimintaan

- (1) Tässä luvussa pakotesäntelyn ja jäädyttämispäätösten vaikutusten arvioinnilla valvottavan toimintaan tarkoitetaan valvottavan laatimaa riskiarviota, jossa valvottava pyrkii tunnistamaan siihen kohdistuvia pakotteisiin liittyviä uhkia ja haavoittuvuuksia sekä arvioimaan uhkien ja haavoittuvuuksien tapahtumisen todennäköisyyksiä.
- (2) Finanssivalvonnan oikeus antaa tarkempia määräyksiä asiakkaan tuntemisessa noudatettavista menettelytavoista sekä asiakkaista valvottavan toiminnalle aiheutuvien riskien hallinnasta perustuu seuraaviin säännöksiin: MLL 39 §:n 4 momentti, LLL 15 luvun 18 §:n 4 momentti, laki virtuaalivaluutan tarjoajista 13 §:n 4 momentti, SipaL 12 luvun 3 §:n 4 momentti, AIFML 12 luvun 10 §, VYL 6 luvun 21 §:n 4 kohta, SRL 26 luvun 15 §:n 4 momentti sekä arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 13 §.
- (3) Määräyksessä 5 valvottavalla tarkoitetaan edellä kohdassa 2 tarkoitettujen määräyksenantovaltuuksien piiriin kuuluvia valvottavia.

OHJE (kohta 4)

- (4) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 §:ssä tarkoitettujen tehokkaiden toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja sisäisen valvonnan menettelyiden laatiminen edellyttää, että valvottava on ensin laatinut riskiarvion, jossa se tunnistaa siihen kohdistuvia pakotesäntelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamiseen liittyviä uhkia ja haavoittuvuuksia. Lisäksi riskiarviossa tulee arvioida uhkien ja haavoittuvuuksien tapahtumisen todennäköisyyksiä sekä riskien hallintakeinoja ja niihin liittyviä uhkia ja haavoittuvuuksia.

MÄÄRÄYS (kohta 5)

- (5) Valvottavan tulee laatia pakotteita koskeva riskiarvio, jonka ajantasaisuus tulee tarkistaa vähintään vuosittain. Tarvittaessa riskiarviota tulee päivittää. Ajantasaisuuden tarkistaminen ja riskiarviota tehtävät päivitykset perusteluineen tulee dokumentoida.

OHJE (kohdat 6–12)

- (6) Finanssivalvonta suosittaa, että kohtaa 5 noudattavat myös ne valvottavat, joita kohdassa 2 luetellut määräyksenantovaltuudet eivät koske.
- (7) Edellä kohdassa 5 ajantasaisuuden tarkistamisella tarkoitetaan sitä, että valvottava tarkistaa, onko valvottavan toimintaympäristössä tapahtunut sellaisia muutoksia, joiden perusteella riskiarvioita olisi tarpeen päivittää. Edellä mainittuja muutoksia ovat esimerkiksi merkittävät muutokset sääntelyssä kokonaan uuden pakoteohjelman muodossa tai uusien tuotteiden ja palveluiden tarjoaminen.
- (8) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava päivittää riskiarviota myös silloin, kun valvottavan riskienhallintakeinoissa tapahtuu muutoksia tai valvottava havaitsee toiminnassaan uusia haavoittuvuuksia. Valvottavan tulisi huolehtia, että valvottavan kappaleen 4.2 kohdassa 6 tarkoitettulle johdolle raportoidaan säännöllisesti pakoteriskien muutoksista.

- (9) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottavan riskiarviosta käy ilmi valvottavan perusteltu näkemys valvottavaan kohdistuvista pakoteriskeistä, jotka pitävät sisällään ainakin seuraavat kuvaukset:
- miten valvottavan tarjoamia tuotteita ja palveluita voidaan käyttää hyväksi pakotteiden kiertämisessä
  - mitä pakoteriskejä kohdistuu valvottavan asiakkaisiin, tuotteisiin, palveluihin ja jakelukanaviin sekä maantieteellisiin alueisiin (esim. asiakkaan liiketoimien liitynnät laajamittaisten pakotteiden kohteena oleviin maihin)
  - mitä pakoteriskejä valvottavan maantieteelliseen sijoittautumiseen kohdistuu
  - mitä terrorismin rahoittamiseen liittyviä pakoteriskejä² valvottavan toimintaan kohdistuu
  - mitä joukkotuhoojien leviämisen rahoittamiseen liittyviä pakoteriskejä³ valvottavan toimintaan kohdistuu.
- (10) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava erottelee riskiarviossa asiakkaisiin, tuotteisiin ja palveluihin, jakelukanaviin ja maantieteellisiin alueisiin liittyvät pakoteriskit liiketoiminta-aluekohtaisesti.
- (11) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava huomioi riskiarviota päivittäessään riskiä nostavina tekijöinä edellisen riskiarvion laatimisen/päivittämisen jälkeen tapahtuneet pakoterikkomukset, yritykset kiertää pakotteita, tehdyt ilmoitukset epäilyttävistä liiketoimista pakotteisiin liittyen sekä tilanteet, joissa pakotteisiin liittyvä rikkomus oli lähellä toteutua.
- (12) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava arvioi pakotteita koskevassa riskiarviossa asiakkaisiin liittyvien pakoteriskien ohella myös tarvittaessa valvottavan liikekumppaneihin ja muihin yhteistyötahoihin kohdistuvia riskejä sekä sen, missä laajuudessa liikekumppaneihin ja muihin yhteistyötahoihin tulisi kohdistaa pakotemonitorointia. Liikekumppaneita ja muita yhteistyötahoja ovat esimerkiksi tietojärjestelmien toimittajat sekä ulkoistetut palveluntarjoajat.

² YK:n päätöslauselmat 1267 (v.1999), 1989 (v.2011) ja 2253 (v.2015). Kts. myös FATF:n suositus 6. Targeted financial sanctions related to terrorism and terrorist financing.

³ Kts. FATF:n suositus 7. Targeted financial sanctions related to proliferation.

6 Asiakkaan tunteminen pakotesäätelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamisen varmistamiseksi

6.1 Yleistä

- (1) Rahanpesulain 3 luvun 16 §:n mukaan ilmoitusvelvollisella tulee olla osana asiakkaan tuntemiseen liittyviä toimia tehokkaat toimintaperiaatteet, menettelytavat ja sisäinen valvonta sen varmistamiseksi, että ilmoitusvelvollinen noudattaa niitä velvoitteita, joita ilmoitusvelvolliselle seuraa pakotesäätelystä sekä jäädyttämispäätöksistä.
- (2) Neuvoston asetuksen (EY) 2580/2001 1 artiklan 5 kohdan mukaan *oikeushenkilön, ryhmän tai yhteisön omistamisella* tarkoitetaan vähintään 50 prosentin omistusta kyseisen oikeushenkilön, ryhmän tai yhteisön omistusoikeuksista taikka sen osake-enemmistöä.
- (3) Neuvoston asetuksen (EY) 2580/2001 1 artiklan 6 kohdassa ja EU:n julkaisemissa parhaissa käytänteissä, jotka koskevat rajoittavien toimenpiteiden tehokasta täytäntöönpanoa, määritellään edellytykset, joiden täytyessä katsotaan, että oikeushenkilö tai yhteisö on toisen henkilön tai yhteisön määräysvallassa⁴.
- (4) Jäädyttämislain 3 § ja 6–7 § asettavat kiellon siirtää, muuntaa ja luovuttaa varoja jäädyttämispäätösten kohteena oleville luonnollisille henkilöille ja oikeushenkilöille.
- (5) Jäädyttämislain 3 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan jäädyttämispäätösten mukainen varojen jäädyttämisvelvoite koskee keskusrikospoliisin jäädyttämispäätösten kohteena olevien tahojen lisäksi oikeushenkilöitä, joista jäädyttämispäätöksen kohteena oleva luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö yksin tai yhdessä muiden tällaisten luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden kanssa omistaa vähintään 50 prosenttia.
- (6) Jäädyttämislain 3 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan jäädyttämispäätösten mukainen varojen jäädyttämisvelvoite koskee oikeushenkilöä, jossa kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettua määräysvaltaa käyttää 1–3 kohdassa tarkoitettu luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö yksin tai yhdessä muiden tällaisten luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden kanssa.
- (7) Finanssivalvonnan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevien määräysten ja ohjeiden 2/2023 luvussa 6 annetaan määräyksiä ja ohjeita asiakkaan tuntemisesta.
- (8) Tässä luvussa annetaan kohdassa 7 tarkoitettuja määräyksiä ja ohjeita tarkentavia määräyksiä ja ohjeita siltä osin kuin pakotesäätelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamiseksi tarpeellinen asiakkaan tunteminen sitä edellyttää.

OHJE (kohdat 9–13)

- (9) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 §:ssä tarkoitettu pakotesäätely ja jäädyttämispäätökset koskevat kaikkia luonnollisia henkilöitä ja oikeushenkilöitä ja ne asettavat veloitteen jäädyttää pakotesäätelyyn kuuluvissa asetuksissa nimetyille ja jäädyttämispäätösten kohteena oleville tahoille kuuluvat varat ja muut taloudelliset resurssit sekä veloitteen olla luovuttamatta varoja tai taloudellisia resursseja näille tahoille.

⁴ EU:n pakotteita koskevat parhaat käytänteet, kohdat 62–65. Kts. myös kappale 6.2.1.

- (10) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa kiinnittämään erityistä huomiota kunkin EU:n pakoteasetuksen⁵ soveltamisalaan. Jäädättämisvelvoitteet koskevat tyypillisesti EU:n pakoteasetuksissa nimettyjä tahoja ja niiden omistuksessa, hallussa tai määräysvallassa olevia varoja ja taloudellisia resursseja. Pakotesääntelyn velvoitteisiin kuuluu tyypillisesti kieltä saattaa suoraan tai välillisesti mitään varoja tai taloudellisia resursseja pakotteiden kohteena olevien tahojen saataville.

Esimerkki:

Jos valvottavan asiakas on EU:n pakoteasetuksessa nimetty luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, tulee valvottavan jäädättää asiakkaan varat. Lisäksi tulee huolehtia, ettei valvottava saata taloudellisia resursseja EU:n pakoteasetuksessa nimettyjen tahojen saataville.

- (11) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa kiinnittämään erityistä huomiota siihen, että pakotesääntelyyn liittyvät velvoitteet voivat edellyttää valvottavalta varojen jäädättämisen sijaan myös toisenlaisia toimenpiteitä, esimerkiksi pidättäytymistä suorittamasta tietynlaisia liiketoimia kohdemaan tiettyjen talouden aloilla toimivien yritysten kanssa (ns. *sektoripakotteet*)⁶.
- (12) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan neuvoston asetuksen (EY) 2580/2001 1 artiklan 5 kohtaan kirjattu ns. *50 prosentin omistusta koskeva sääntö* tarkoittaa, että valvottavan tulee myös muissa kuin asetuksen tarkoittamissa EU:n pakoteohjelmissa jäädättää sellaisten asiakkaiden varat, joista nimetty taho omistaa yli 50 prosenttia. Lisäksi valvottavan tulee jäädättää varat, jotka ovat nimetyn tahon määräysvallassa.
- (13) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa kiinnittämään erityistä huomiota siihen, että se noudattaa huolellisesti sekä jäädättämislain 3 §:n tarkoittamia kansallisia jäädättämispäätöksiä että pakotesääntelyn mukaisia velvoitteita.

6.2 Asiakkaan tuntemistiedot

- (14) Rahanpesulain 3 luvussa säädetään asiakkaan tuntemista koskevista velvoitteista. Rahanpesulain 3 luvun 16 §:n mukaan ilmoitusvelvollisella tulee olla osana asiakkaan tuntemisen toimia tehokkaat asiakkaan tuntemisen menettelytavat pakotesääntelyn ja jäädättämispäätösten noudattamiseksi.

OHJE (kohdat 15–18)

- (15) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 §:n tarkoittamat tehokkaat menettelytavat pitävät sisällään menettelytavat asiakkaan tuntemistietojen hankkimiseksi, jotta valvottava pystyy havaitsemaan, hallitsemaan ja pienentämään valvottavan asiakkaisiin liittyviä pakoteriskejä. Valvottavan asiakkaista pitämien tuntemistietojen tulee olla ajantasaiset.
- (16) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 § tarkoittaa, että valvottavan tulee kerätä tuntemistietoja asiakkaista asiakassuhteen perustamisen yhteydessä sekä säännöllisesti koko asiakassuhteen ajan, jotta se voi havaita asiakkuuteen liittyvän pakoteriskin kannalta merkittävät tekijät ja voi suorittaa pakotemonitorointia⁷.

⁵ EU:n voimassa olevat pakoteohjelmat: <https://www.sanctionsmap.eu/#/main>.

⁶ Kts. Eurooppa-neuvoston ohje Venäjään kohdistettujen sektoripakotteiden osalta <https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/sanctions/restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/#economic>, viitattu 28.4.2023.

⁷ Kts. tarkemmin luku 7 Pakotemonitorointi.

- (17) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa soveltamaan tehostettua menettelyä asiakkaan tuntemiseksi silloin, kun valvottava arvioi, että tapaukseen liittyy tavanomaista suurempi pakoteriski⁸.
- (18) Finanssivalvonta suosittaa, että kohdassa 17 tarkoitetuissa tapauksissa valvottava hankkii laajemmin asiakirjanäyttöä pakotesäätelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamisen varmistamiseksi. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi ulkoisten palveluntarjoajien tietopalveluiden hyödyntämistä sekä konserniin kuuluvien yhtiöiden omistajien selvittämistä sitä todentavan asiakirjanäytön perusteella ja näiden yhtiöiden kaupparekisteriotteiden ja yhtiöjärjestysten tarkistamista.

6.2.1 Edunsaajien tunnistaminen pakotesäätelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamiseksi

- (19) EU:n pakotteita koskevien parhaiden käytänteiden⁹ mukaan oikeushenkilön tai yhteisön katsotaan olevan toisen henkilön tai yhteisön *omistuksessa*, jos oikeushenkilöllä tai yhteisöllä on yli 50 prosentin omistus toisen yhteisön omistusoikeuksista tai sen osake-enemmistö.
- Jos jokin seuraavista perusteista täyttyy, katsotaan, että oikeushenkilö tai yhteisö on toisen henkilön tai yhteisön *määräysvallassa*, ellei tapauskohtaisesti toisin osoiteta¹⁰:
- jollakin on oikeus tai valtuudet nimittää tai erottaa enemmistö kyseisen oikeushenkilön tai yhteisön hallinto-, johto- tai valvontaelinten jäsenistä;
  - se, että joku on yksin äänioikeuttaan käyttäen nimittänyt enemmistön niistä oikeushenkilön tai yhteisön hallinto-, johto- tai valvontaelinten jäsenistä, jotka ovat toimineet tehtävässä kuluvan tai edellisen tilikauden aikana;
  - se, että joku oikeushenkilön tai yhteisön muiden osakkaiden tai jäsenten kanssa tehdyn sopimuksen nojalla määrää yksin enemmistöstä osakkaiden tai jäsenten äänistä kyseisessä oikeushenkilössä tai yhteisössä;
  - jollakin on oikeus käyttää määräävää vaikutusvaltaa oikeushenkilössä tai yhteisössä kyseisen oikeushenkilön tai yhteisön kanssa tehdyn sopimuksen tai sen perustamiskirjan tai yhtiöjärjestyksen määräysten nojalla edellyttäen, että kyseistä oikeushenkilöä tai yhteisöä koskevassa laissa sallitaan, että siihen sovelletaan tällaista sopimusta tai määräystä;
  - jollakin on valta käyttää d alakohdassa tarkoitettua oikeutta käyttää määräävää vaikutusvaltaa, vaikkei tämä olisi kyseisen oikeuden haltija¹¹;
  - jollakin on oikeus käyttää oikeushenkilön tai yhteisön koko omaisuutta tai osaa siitä;
  - sellaisen oikeushenkilön tai yhteisön liiketoiminnan yhtenäinen johtaminen, joiden osalta julkaistetaan konsolidoitu tilinpäätös;
  - se, että joku vastaa yhteisvastuullisesti oikeushenkilön, ryhmän tai yhteisön rahoitusvastuista tai takaa niitä.
- (20) EU:n pakotteita koskevien parhaiden käytänteiden mukaan¹² jos omistus tai määräysvalta on osoitettu kohdissa 19 mainituin perustein, varojen tai taloudellisten resurssien asettamista sellaisen luetteloon merkitsemättömien oikeushenkilöiden tai yhteisöjen saataville, jotka ovat luetteloon merkityn henkilön tai yhteisön omistuksessa tai määräysvallassa, pidetään periaatteessa niiden

⁸ Pakoteriskien arvioinnista tarkemmin luvun 5 kohdassa 9.

⁹ EU:n pakotteita koskevat parhaat käytänteet, kohta 62.

¹⁰ EU:n pakotteita koskevat parhaat käytänteet, kohdat 62–65.

¹¹ Esimerkiksi peiteyhtiön kautta.

¹² EU:n pakotteita koskevat parhaat käytänteet, kohta 66.

välillisenä saataville asettamisena viimeksi mainituille, ellei voida kohtuudella ja tapauskohtaisesti määrittää riskiperusteista lähestymistapaa soveltaen ja kaikki asiaankuuluvat olosuhteet, myös parhaissa käytänteissä jäljempänä mainitut perusteet, huomioon ottaen, että kyseinen luetteloon merkitty henkilö tai yhteisö ei käytä kyseisiä varoja tai taloudellisia resursseja tai ei hyödy niistä.

OHJE (kohdat 21–22)

- (21) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 §:n mukaiset tehokkaat menettelytavat pitävät sisällään menettelytavat pakotesäätelyn ja jäädyttämispäätösten kohteena olevien asiakkaiden ja asiakkaiden edunsaajien tunnistamiseksi. Tehokkaiden menettelytapojen tulee pitää sisällään myös kohdassa 20 mainitut välillisesti pakotesäätelyn kohteena olevat tahot, joita ei ole merkitty virallisiin pakoteluetteloihin.
- (22) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa kiinnittämään erityistä huomiota siihen, että pakotesäätelyn ja jäädyttämispäätösten mukaiset *omistuksen ja määräysvallan* määritelmät¹³ eivät ole yhteneväisiä sen kanssa, miten rahanpesulain 1 luvun 5 §:ssä määritellään yhteisön tosiasiallinen edunsaaja.

6.3 Asiakassuhteen jatkuva seuranta

- (23) Jatkuvasta seurannasta säädetään rahanpesulain 3 luvun 4 §:n 2 ja 3 momentissa ja asiakkaan tuntemistietojen pitämisestä ajantasaisina ja olennaisina säädetään rahanpesulain 3 luvun 3 §:n 1 momentissa.
- (24) Rahanpesulain 3 luvun 4 §:n 2 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen on järjestettävä asiakkaan toiminnan laatuun ja laajuuteen, asiakassuhteen pysyvyyteen ja kestoon sekä riskeihin nähden riittävä seuranta sen varmistamiseksi, että asiakkaan toiminta vastaa sitä kokemusta ja tietoa, joka ilmoitusvelvollisella on asiakkaasta ja tämän toiminnasta.
- (25) Rahanpesulain 3 luvun 16 §:ssä säädetään ilmoitusvelvollisen velvollisuudesta luoda osana asiakkaan tuntemiseen liittyviä toimia tehokkaat menettelytavat sen varmistamiseksi, että ilmoitusvelvollinen noudattaa pakotesäätelyä ja jäädyttämispäätöksiä.
- (26) Finanssivalvonnan oikeus antaa tarkempia määräyksiä asiakkaan tuntemisessä noudatettavista menettelytavoista sekä asiakkaista valvottavan toiminnalle aiheutuvien riskien hallinnasta perustuu seuraaviin säännöksiin: MLL 39 §:n 4 momentti, LLL 15 luvun 18 §:n 4 momentti, laki virtuaalivaluutan tarjoajista 13 §:n 4 momentti, SipaL 12 luvun 3 §:n 4 momentti, AIFML 12 luvun 10 §, VYL 6 luvun 21 §:n 4 kohta, SRL 26 luvun 15 §:n 4 momentti sekä arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 13 §.
- (27) Määräyksissä 34–36 valvottavalla tarkoitetaan edellä kohdassa 26 tarkoitettujen määräyksenantovaltuuksien piiriin kuuluvia valvottavia.

OHJE (kohdat 28–33)

- (28) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 § tarkoittaa, että valvottavan tulee luoda menettelytavat pakotteisiin liittyvän jatkuvan seurannan toteuttamiseksi. Osana jatkuvaa seurantaa valvottavan tulee tarkastaa liiketoimet sen varmistamiseksi, että

¹³ Kts. kappale 6.1 kohdat 2–5.

- suoritettavat liiketoimet ovat yhdenmukaiset niiden tietojen kanssa, jotka valvottavalla on asiakkaasta, tämän liiketoiminnasta ja riskiprofiilista,
  - liiketoimet eivät ole pakotesäätelyn ja jäädyttämispäätösten vastaisia; ja
  - valvottavan hallussa olevat asiakirjat ja tiedot pidetään ajan tasalla.
- (29) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 § tarkoittaa sitä, että jatkuvan seurannan pakotesäätelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamiseksi laadittujen menettelytapojen tulee sisältää menettelyt asiakkaan tuntemistietojen ja asiakkaan toiminnan vertaamiseksi tietoihin, joita valvottava on hankkinut asiakkaasta ja tämän toiminnasta asiakassuhdetta perustettaessa tai asiakassuhteen aikana sekä tietoihin, joita jatkuvan seurannan yhteydessä asiakkaasta ja tämän toiminnasta on saatu.
- Esimerkki:
- Tarve asiakkaan oman toiminnan perusteella käynnistettävistä asiakkaan tuntemisen toimenpiteistä voi syntyä esimerkiksi tilanteissa, joissa asiakkaalla havaitaan olevan yhteys pakotteiden kohteena olevaan tahoon tai asiakkaalla on maksuliikennettä maahan, joka on laajamittaisten pakotteiden kohteena.*
- (30) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 § ja 3 luvun 4 §:n 2 momentti tarkoittavat sitä, että jatkuvan seurannan tulee olla valvottavan toiminnan laajuuteen ja asiakassuhteiden pakoteriskeihin nähden järjestelmällistä ja kattavaa. Kattavuus tarkoittaa esimerkiksi sitä, että kaikki valvottavan tarjoamat tuotteet ja palvelut on otettu huomioon jatkuvassa seurannassa.
- (31) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 1 §:n 3 momentin velvollisuus noudattaa asiakkaan tuntemista koskevia toimia riskiperusteisesti koko asiakassuhteen ajan tarkoittaa muun muassa sitä, että valvottavan on osana asiakassuhteen jatkuvaa seurantaa ja erityisesti tuntemistietoja päivitettäessä arvioitava asiakkaan toiminnassa tapahtuvien muutosten vaikutuksia asiakkaan yksilölliseen, myös pakoteriskit huomioivaan riskitasoon. Riskitason määrittelyssä tulee huomioida myös pakotteisiin liittyvät riskit.
- (32) Finanssivalvonta suosittaa, että virtuaalivaluutan tarjoajalla on asiakkaan tuntemiseksi ja tämän toiminnan seuraamiseksi käytössään tietojärjestelmäpohjainen analyysiohjelma, jos harjoitettavan liiketoiminnan luonne ja laajuus tätä riskiarvion perusteella edellyttää. Virtuaalivaluutan tarjoajan tulisi käyttää analyysiohjelman avulla saatua tietoa myös arvioidessaan asiakkaista toiminnalleen aiheutuvia pakoteriskejä.
- (33) Finanssivalvonta suosittaa, että mikäli virtuaalivaluuttaan liittyvän palvelun tarjoaja sallii asiakaidensa siirtää palveluun tai siirtää palvelusta virtuaalivaluuttoja hyödyntäen toiminnallisuuksia, joiden ilmeinen tarkoitus on hävittää virtuaalivaluuttojen alkuperä, otetaan tämä huomioon pakotteita koskevassa riskiarviossa sekä jatkuvaa seurantaa järjestettäessä. Esimerkki tässä tarkoitusta toiminnallisuudesta on niin sanottu mikseri.

MÄÄRÄYS (kohdat 34–36)

- (34) Valvottavan on varmistettava, että jatkuvaan seurantaan on varattu riittävät taloudelliset, tekniset ja henkilöstöresurssit pakoteriskien torjumiseksi.
- (35) Valvottavan on varmistettava, että sekä manuaalisen jatkuvan seurannan menettelyt että sen käytössä mahdollisesti oleva tietojärjestelmäpohjainen pakotemonitorointi pohjautuvat

valvottavan pakotteita koskevaan riskiarvioon, ja että ne ovat riittävän kattavat ottaen huomioon valvottavan toiminnan luonne, koko ja laajuus. Erityisesti huomiota tulee kiinnittää riskiarviossa tunnistettuihin eri tuotteita ja palveluita sekä asiakassuhteita koskeviin pakoteriskeihin ja maantieteellisiin riskeihin.

- (36) Valvottavan on varmistettava, että jatkuvaa seurantaan koskevat, rahanpesulain 9 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitetut työohjeet sisältävät vähintään:
- ohjeet jatkuvan seurannan eri tehtävien toteuttamiseksi ottaen huomioon valvottavan eri liike-toiminta-alueisiin sekä tuotteisiin ja palveluihin liittyvät pakoteriskit
  - ohjeet toteutettujen toimenpiteiden huolelliseksi ja riittäväksi dokumentoimiseksi, erityisesti niin, että jälkikäteen voidaan osoittaa, mihin toimenpiteisiin jatkuvan seurannan havaintojen johdosta (mukaan lukien pakotehälytysten käsittely) on ryhdytty sekä perustelut toimenpiteille.

OHJE (kohta 37)

- (37) Finanssivalvonta suosittaa, että määräyksiä 34–36 noudattavat myös ne valvottavat, joita kohdassa 26 luetellut määräyksenantovaltuudet eivät koske.

6.4 Liiketoimiin liittyvä selonottovelvollisuus pakotesääntelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamisen varmistamiseksi

- (38) EU:n pakotteita koskevien parhaiden käytänteiden mukaan varojen asettaminen nimetyn henkilön tai yhteisön saataville maksuna tavaroista ja palveluista, lahjoituksena, palauttamalla aikaisemmin hallussa olleet varat sopimusjärjestelyn mukaisesti taikka muuten on yleensä kiellettyä, ellei toimivaltainen viranomainen ole valtuuttanut sitä asetuksessa säädetyn asianomaisen poikkeuksen nojalla¹⁴.
- (39) EU:n pakotteita koskevien parhaiden käytänteiden mukaan taloudellisten resurssien asettaminen nimetyn henkilön tai yhteisön saataville esimerkiksi lahjan, myynnin tai vaihtokaupan avulla tai kolmannen osapuolen hallussa tai määräysvallassa olevien taloudellisten resurssien palauttaminen nimetylle henkilölle on kiellettyä ilman toimivaltaisen viranomaisen asianomaisen asetuksen nojalla antamaa valtuutusta¹⁵.

OHJE (kohdat 40–44)

- (40) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa luomaan sisäiset ohjeet sille, millaista selvitystä ja selvitystä tukevia asiakirjoja asiakkaan liiketoimista tulee hankkia, jotta valvottava voi varmistua, ettei liiketoimi ole pakotesääntelyn tai jäädyttämispäätösten vastainen.
- (41) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa ottamaan huomioon muun muassa seuraavia seikkoja arvioidessaan asiakkaan liiketoimeen liittyviä pakoteriskejä:
- onko liiketoimessa osallisina suoraan tai välillisesti pakotteiden kohteena olevia tahoja, esimerkiksi pakotteiden kohteena olevien tahojen perheenjäseniä tai edustajia
  - liittyykö liiketoimeen tuotteita tai palveluita, joihin kohdistuu kieltoja tai rajoituksia (esim. kaksikäyttötuotteet)

¹⁴ EU:n pakotteita koskevat parhaat käytänteet, kohta 49.

¹⁵ EU:n pakotteita koskevat parhaat käytänteet, kohta 57.

- liittykö liiketoimeen laajamittaisten pakotteiden kohteena olevia maita tai alueita
  - onko liiketoimessa viitteitä pakotteiden kiertämiseen
  - mahdollistaako liiketoimi asiakkaalle maksujen vastaanottamisen tuntemattomalta kolmannelta osapuolelta tai onko liiketoimessa viitteitä siihen, että edunsaajat on pyritty häivyttämään monimutkaisten omistusketjujen taakse tai käytetään bulvaaneja
  - liittykö valvottavan tarjoamaan palveluun useita eri osapuolia eri maantieteellisillä alueilla (esim. trade finance -palvelut).
- (42) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava hyödyntää pakoteriskejä arvioidessaan julkisista lähteistä saatavilla olevia tietoja, mikäli valvottava arvioi lähteen olevan uskottava ja luotettava.
- (43) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava ottaa tarvittaessa yhteyttä asiakkaaseen saadakseen lisätietoja liiketoimen tai asiakkaan toiminnan tarkoituksesta, sen varmistamiseksi, ettei liiketoimen tai asiakkaan toiminnan tarkoituksena ole pakotesääntelyn tai jäädyttämispäätösten vastainen toiminta. Asiakkaan antama muu kuin asiakirjanäyttöön perustuva selvitys asiasta ei kuitenkaan välttämättä olisi riittävä kumoamaan liiketoimea tai asiakkaan toimintaa kohtaan herännyttä epäilystä.
- (44) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava pyytää tarvittaessa asiakkaalta kirjallista selvitystä pakotesääntelyyn ja jäädyttämispäätöksiin liittyvän selonottovelvollisuuden täyttämiseksi, ja tällöin tulisi kiinnittää erityistä huomiota asiakirjojen aitouteen ja uskottavuuteen. Kirjallisena selvityksenä voisi olla tarpeen pyytää tilanteen mukaan esimerkiksi liiketoimintaan liittyviä kauppakirjoja, myynti-/ostosopimuksia, rahoitussopimuksia, ulkomaankauppiaan liittyviä tulliasiakirjoja ja laskuja.
- ## 6.5 Kirjeenvaihtajasuhteet
- (45) Tätä kappaletta sovelletaan luottolaitoksiin, rahanpesulain 1 luvun 4 §:n 1 momentin 16 kohdassa tarkoitettuihin rahoituslaitoksiin sekä maksulaitoksiin ja MLL:n 7 ja 7 a §:n tarkoittamiin maksupalveluntarjoajiin.
- (46) Rahanpesulain 1 luvun 4 §:n 1 momentin 18 kohdassa on määritelty mitä kirjeenvaihtajasuhteella tarkoitetaan¹⁶.
- (47) Rahanpesulain 3 luvun 12 §:ssä säädetään tiettyihin kirjeenvaihtajasuhteisiin liittyvästä tehostetusta tuntemismenettelystä.
- (48) Finanssivalvonnan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevien määräysten ja ohjeiden 2/2023 luvussa 6 annetaan määräyksiä ja ohjeita kirjeenvaihtajasuhteisiin liittyvistä tuntemisvelvoitteista.
- (49) Tässä kappaleessa annetaan kohdassa 48 tarkoitettuja määräyksiä ja ohjeita tarkentavia määräyksiä ja ohjeita siltä osin kuin kirjeenvaihtajasuhteisiin ja kirjeenvaihtajasuhteita vastaaviin järjestelyihin liittyen on tarpeen soveltaa tehostettua tuntemismenettelyä sen varmistamiseksi, että vastapuoli noudattaa asiakkaan tuntemisessä sääntelyn mukaisia vaatimuksia ja pakotesääntelyä ja jäädyttämispäätöksiä noudatetaan.
- (50) Finanssivalvonnan oikeus antaa tarkempia määräyksiä asiakkaan tuntemisessä noudatettavista menettelytavoista sekä asiakkaista valvottavan toiminnalle aiheutuvien riskien hallinnasta

¹⁶ Neljännen rahanpesudirektiivin 3 artiklan 8 kohdan a ja b alakohdat.

perustuu seuraaviin säännöksiin: MLL 39 §:n 4 momentti, LLL 15 luvun 18 §:n 4 momentti, SipaL 12 luvun 3 §:n 4 momentti, AIFML 12 luvun 10 §, VYL 6 luvun 21 §:n 4 kohta, SRL 26 luvun 15 §:n 4 momentti.

- (51) Määräyksessä 53 ja ohjeissa 54–56 valvottavalla tarkoitetaan edellä kohdassa 50 tarkoitettujen määräyksenantovaltuuksien piiriin kuuluvia valvottavia.
- (52) Ohjeita 54–56 sovelletaan luotto- ja rahoituslaitoksen lisäksi myös maksulaitoksiin sekä MLL:n 7 ja 7 a §:ssä tarkoitettuihin maksupalveluntarjoajiin.

MÄÄRÄYS (kohta 53)

- (53) Valvottavan on pystyttävä osoittamaan Finanssivalvonnalle kirjeenvaihtajasuhteen ja Finanssivalvonnan määräysten ja ohjeiden 2/2023 kappaleessa 6.7.2 tarkoitettua kirjeenvaihtajasuhdetta vastaavan järjestelyn perustaminen sekä se, että valvottavalla on riittävät tiedot vastapuolesta pakotesäätelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamisen varmistamiseksi.

OHJE (kohdat 54–56)

- (54) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava ottaa rahanpesulain 3 luvun 16 §:ssä tarkoitetuissa menettelytavoissa huomioon kirjeenvaihtajasuhteeseen ja kirjeenvaihtajasuhdetta vastaavaan järjestelyyn liittyvät pakoterikit.
- (55) Finanssivalvonta suosittaa, että ennen kirjeenvaihtajasuhteen ja kirjeenvaihtajasuhdetta vastaavan järjestelyn perustamista valvottava arvioi vastapuoleen liittyvää pakoteriskää ja huomioi myös vastapuolen mahdolliset aikaisemmat pakoterikkomukset arvioidessaan tarvetta tehostetun tuntemismenettelyn soveltamiselle. Arviota tulisi myös säännöllisesti päivittää.
- (56) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan kirjeenvaihtajan tarjotessa maksujenvälitystilejä muille luotto- ja rahoituslaitoksille, rahanpesulain 3 luvun 12 §:n 5 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja asiakkaan tuntemista koskevia merkityksellisiä tietoja, jotka vastapuolen tulee toimittaa kirjeenvaihtajalle, ovat ainakin sellaiset tiedot vastapuolen asiakkaista, jotka voivat olla tarpeen rahanpesulain 3 luvun 4 §:n 3 momentin selonottovelvollisuuden, 3 luvun 16 §:n pakotesäätelyn ja jäädyttämispäätösten tai 4 luvun 1 §:n ilmoitusvelvollisuuden noudattamiseksi.

7 Pakotemonitorointi

7.1 Yleistä

- (1) Tässä luvussa *pakotemonitoroinnilla (sanctions screening)* tarkoitetaan menettelyä, jonka tavoitteena on tunnistaa pakotesäätelyn ja jäädyttämispäätösten kohteena olevat tahot valvottavan asiakaskannasta ja maksuliikenteestä sekä sellaisista liiketoimista, joissa yhtenä osapuolena on valvottava tai valvottavan asiakas vertaamalla niitä pakotesäätelyn mukaisiin nimiluetteloihin ja keskusrikospoliisin jäädyttämispäätöksiin (jäljempänä *pakotelista*). Pakotemonitorointi voi olla joko manuaalista, tietojärjestelmäpohjaista tai näiden kahden yhdistelmä.
- (2) Finanssivalvonnan oikeus antaa tarkempia määräyksiä asiakkaan tuntemisessa noudatettavista menettelytavoista sekä asiakkaista valvottavan toiminnalle aiheutuvien riskien hallinnasta perustuu seuraaviin säännöksiin: MLL 39 §:n 4 momentti, LLL 15 luvun 18 §:n 4 momentti, laki virtuaalivaluutan tarjoajista 13 §:n 4 momentti, SipaL 12 luvun 3 §:n 4 momentti, AIFML 12 luvun 10 §, VYL 6 luvun 21 §:n 4 kohta, SRL 26 luvun 15 §:n 4 momentti sekä arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 13 §.
- (3) Määräyksissä 4–6 valvottavalla tarkoitetaan edellä kohdassa 2 tarkoitettujen määräyksenantovaltuuksien piiriin kuuluvia valvottavia.

MÄÄRÄYS (kohdat 4–6)

- (4) Valvottavan on järjestettävä pakotemonitorointi siten, että valvottava kykenee havaitsemaan pakotesäätelyn ja jäädyttämispäätösten kohteena olevat tahot ja tarvittaessa kieltäytymään palvelun tai liiketoimen suorittamisesta taikka jäädyttämään kyseisten tahojen varat.
- (5) Valvottavan pakotemonitoroinnin tulee kohdistua valvottavan riskiarviossa tunnistettuihin valvottavan toiminnan kannalta merkittävimpiin pakotesäätelyn noudattamiseen liittyviin riskeihin.
- (6) Luottolaitoksilla, maksulaitoksilla ja virtuaalivaluutan tarjoajilla tulee olla pakotemonitoroinnin toteuttamiseksi tietojärjestelmäpohjainen ratkaisu.

OHJE (kohdat 7–10)

- (7) Finanssivalvonta suosittaa, että määräyksiä 4–6 noudattavat myös ne valvottavat, joita kohdassa 2 luetellut määräyksenantovaltuudet eivät koske.
- (8) Finanssivalvonta suosittaa, että kohtaa 6 noudattavat myös ne valvottavat, joita kohdassa 2 luetellut määräyksenantovaltuudet eivät koske, silloin, kun tietojärjestelmäpohjaisen pakotemonitoroinnin järjestämistä on pidettävä valvottavan toiminnan luonteeseen, laajuuteen ja kokoon nähden tarkoituksenmukaisena. Silloin, kun tietojärjestelmäpohjaisen pakotemonitoroinnin järjestäminen ei olisi suhteellisuusperiaatteen mukaisesti perusteltua, tulisi valvottavan varmistaa, että valvottavan suorittama manuaalinen pakotemonitorointi on valvottavan koko, toiminnan luonne ja laajuus huomioiden riittävän kattavaa ja tehokasta.
- (9) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 §:n mukainen tehokas sisäinen valvonta tarkoittaa, että valvottavan tulee tehdä sisäistä valvontaa pakotemonitoroinnin tehokkuudesta ja toimivuudesta. Valvottavan tulee jatkuvasti seurata muun muassa syntyneiden hälytysten, väärin hälytysten ja varojen jäädytykseen johtaneiden hälytysten määriä sekä hälytyksiin

liittyvien sisäisten selvitysten kestoa ja hälytysten käsittelyn ruuhkautumista. Seurannasta saadut tiedot tulee raportoida säännöllisesti vastuullisille henkilöille valvottavan organisaatiossa ja tarvittaessa valvottavan operatiivisille johdolle sekä hallitukselle.

- (10) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa käyttämään algoritmeihin pohjautuvaa tekniikkaa, ns. *summeaa logiikkaa (fuzzy logic)*, pakotemonitoroinnissa, mikäli valvottavalla on tietojärjestelmäpohjainen ratkaisu pakotemonitorointia varten. Tavoitteena on havaita ne pakotelistatut tahot, joiden nimi voidaan kirjoittaa usealla eri tavalla, tunnistamalla sellaiset nimiparit, jotka eivät ole identtisiä, mutta joiden kirjoitusasu, rakenne tai ääntäminen ovat hyvin lähellä toisiaan.

Esimerkki:

Valvottavan asiakkaan etunimi on Alexander. Nimipareja, jotka eivät ole identtisiä asiakkaan nimen kanssa, mutta joiden kirjoitusasu, rakenne tai ääntäminen ovat hyvin lähellä toisiaan, ovat esimerkiksi Alexandr, Alexandre, Oleksander ja Oleksandr.

7.2 Asiakaskannan pakotemonitorointi

- (11) Tässä kappaleessa *asiakaskannan pakotemonitoroinnilla* tarkoitetaan asiakkaasta hankittujen tietojen vertaamista pakotelistoissa oleviin tietoihin. Asiakaskannan pakotemonitoroinnin tarkoituksena on tunnistaa asiakaskannasta ne asiakkaat, jotka ovat pakotteiden kohteena¹⁷. Riippuen valvottavan koosta sekä toiminnan luonteesta ja laajuudesta, valvottava voi suorittaa asiakaskannan pakotemonitoroinnin manuaalisesti, tietojärjestelmäpohjaisesti tai näiden kahden yhdistelmänä.
- (12) Finanssivalvonnan oikeus antaa tarkempia määräyksiä asiakkaan tuntemisessa noudatettavista menettelytavoista sekä asiakkaista valvottavan toiminnalle aiheutuvien riskien hallinnasta perustuu seuraaviin säännöksiin: MLL 39 §:n 4 momentti, LLL 15 luvun 18 §:n 4 momentti, laki virtuaalivaluutan tarjoajista 13 §:n 4 momentti, SipaL 12 luvun 3 §:n 4 momentti, AIFML 12 luvun 10 §, VYL 6 luvun 21 §:n 4 kohta, SRL 26 luvun 15 §:n 4 momentti sekä arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 13 §.
- (13) Määräyksissä 16–20 valvottavalla tarkoitetaan edellä kohdassa 12 tarkoitettujen määräyksenantovaltuuksien piiriin kuuluvia valvottavia.

OHJE (kohdat 14–15)

- (14) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 §:n tarkoittamilla tehokkailla menettelytavoilla tarkoitetaan, että valvottavan on tunnistettava omasta asiakaskannastaan pakotesääntelyn ja jäädyttämispäätösten kohteena olevat tahot varojen jäädyttämisen toimeenpanon varmistamiseksi.
- (15) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 §:n tarkoittamilla tehokkailla menettelytavoilla tarkoitetaan, että valvottavalla tulee olla ajantasaiset tiedot asiakkaistaan varojen jäädyttämisen toimeenpanon varmistamiseksi.

¹⁷ Wolfsberg Guidance on Sanctions Screening (2019), s. 7, kappale 4.

MÄÄRÄYS (kohdat 16–20)

- (16) Valvottavan on asiakassuhdetta perustettaessa tarkistettava voimassa olevat pakotesäätelyn ja jäädyttämispäätösten mukaiset pakotelistat ja selvitettävä, onko asiakas tai ovatko asiakkaan edunsaajat YK:n tai EU:n asettamien pakotteiden tai kansallisten jäädyttämispäätösten kohteena tai näiden tahojen yli 50 prosenttia omistamia tai määräysvallassa, ja tarvittaessa jäädytettävä asiakkaan varat.
- (17) Valvottavan on tarkistettava koko asiakaskanta aina, kun pakotelistoja päivitetään ja tunnistettava asiakaskannastaan YK:n ja EU:n asettamien pakotteiden sekä kansallisten jäädyttämispäätösten kohteena olevat tahot sekä lisäksi näiden tahojen yli 50 prosenttia omistamat yritykset ja listattujen tahojen määräysvallassa olevat tahot ja tarvittaessa jäädytettävä näiden tahojen varat. Asiakaskannan pakotemonitorointi tulee tehdä viipymättä pakotelistojen päivityksen jälkeen.
- (18) Valvottavan on suoritettava asiakkaan pakotemonitorointi myös silloin, kun asiakkaan nimitieto muuttuu.
- (19) Valvottavan on varmistettava, että YK:n turvallisuusneuvoston määräämät talouspakotteet terrorismia ja terrorismin rahoittamista¹⁸ koskien on sisällytetty asiakaskannan pakotemonitoroinnissa käytettäviin pakotelistoihin.
- (20) Valvottavan on varmistettava, että YK:n turvallisuusneuvoston määräämät talouspakotteet joukkotuhooaseiden leviämisen rahoittamiseen liittyen on sisällytetty asiakaskannan pakotemonitoroinnissa käytettäviin listoihin¹⁹.

OHJE (kohdat 21–23)

- (21) Finanssivalvonta suosittaa, että määräyksiä 16–20 noudattavat myös ne valvottavat, joita kohdassa 12 luetellut määräyksenantovaltuudet eivät koske.
- (22) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava käyttää asiakaskannan pakotemonitoroinnissa virallisten pakotelistojen lisäksi täydentäviä listoja, joissa on esimerkiksi nimetty tahoja, jotka ovat listattujen tahojen yli 50 prosenttisesti omistamia tai niiden määräysvallan alaisena.
- (23) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottavan asiakaskannan pakotemonitorointi kattaa ne maat ja maantieteelliset alueet, joihin kohdistuu laajamittaisia pakotteita.

7.3 Maksujen ja liiketoimien pakotemonitorointi

- (24) Tässä kappaleessa *maksuilla* tarkoitetaan mitä tahansa varojen siirtoa, mukaan lukien virtuaalitali- tai kryptovaluutassa tehdyt varojen siirrot.
- (25) Tässä kappaleessa *liiketoimilla* tarkoitetaan liiketoimia, joissa yhtenä osapuolena on valvottavan asiakas tai valvottava itse.
- (26) Tässä luvussa *maksujen ja liiketoimien pakotemonitoroinnilla* tarkoitetaan maksussa olevien tietojen tai liiketoimea ja sen osapuolia koskevien tietojen vertaamista pakotelistojen tietoihin. Maksujen ja liiketoimien pakotemonitoroinnin tarkoituksena on tunnistaa mahdolliset pakotteiden kohteena olevat osapuolet ja tarvittaessa jäädyttää pakotteiden kohteena olevien tahojen varat sekä

¹⁸ Kts. FATF:n suositus 6. Targeted financial sanctions related to terrorism and terrorist financing.

¹⁹ Kts. FATF:n suositus 7. Targeted financial sanctions related to proliferation.

pidättäytyä liiketoimista, jotka ovat pakotesäätelyn vastaisia (ns. *sektoripakotteet*). Riippuen valvottavan koosta ja toiminnan luonteesta ja laajuudesta, valvottava voi suorittaa pakotemonitoroinnin manuaalisesti, tietojärjestelmäpohjaisesti tai näiden kahden yhdistelmänä.

- (27) Finanssivalvonnan oikeus antaa tarkempia määräyksiä asiakkaan tuntemisessa noudatettavista menettelytavoista sekä asiakkaista valvottavan toiminnalle aiheutuvien riskien hallinnasta perustuu seuraaviin säännöksiin: MLL 39 §:n 4 momentti, LLL 15 luvun 18 §:n 4 momentti, laki virtuaalivaluutan tarjoajista 13 §:n 4 momentti, SipaL 12 luvun 3 §:n 4 momentti, AIFML 12 luvun 10 §, VYL 6 luvun 21 §:n 4 kohta, SRL 26 luvun 15 §:n 4 momentti sekä arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 13 §.
- (28) Määräyksissä 29–31 valvottavalla tarkoitetaan edellä kohdassa 27 tarkoitettujen määräyksenantovaltuuksien piiriin kuuluvia valvottavia.

MÄÄRÄYS (kohdat 29–31)

- (29) Valvottavalla tulee olla menettelytavat sen varmistamiseksi, että valvottava tarkistaa ennen maksun toteuttamista ja vastaanottamista voimassa olevat pakotesäätelyn ja jäädyttämispäätösten mukaiset pakotelistat ja selvittää, onko maksussa osallisena YK:n ja EU:n asettamien pakotteiden tai kansallisten jäädyttämispäätösten kohteena tahoja tai näiden tahojen yli 50 prosenttisesti omistamia tai määräysvallassa olevia tahoja, ja tarvittaessa jäädyttää tällaisille tahoille kuuluvat varat.
- (30) Valvottavalla tulee olla menettelytavat sen varmistamiseksi, että valvottava tarkistaa ennen liiketoimen toteuttamista voimassa olevat pakotesäätelyn mukaiset pakotelistat ja selvittää (i) onko liiketoimessa osallisena YK:n ja EU:n asettamien pakotteiden kohteena olevia tahoja tai näiden tahojen yli 50 prosenttisesti omistamia tai määräysvallassa olevia tahoja ja (ii) onko liiketoimeen liittyvän palvelun tarjoaminen pakotesäätelyn vastaista, ja tarvittaessa pidättäytyy liiketoimen suorittamisesta tai palvelun tarjoamisesta.
- (31) Valvottavan on määritettävä ne kohdat maksun tiedoista, jotka tulee monitoroida pakotelistoja vasten.

OHJE (kohdat 32–35)

- (32) Finanssivalvonta suosittaa, että määräyksiä 29–31 noudattavat myös ne valvottavat, joita kohdassa 27 luetellut määräyksenantovaltuudet eivät koske.
- (33) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan kohdassa 30 tarkoitettu määräys tarkoittaa, että valvottavan tulee huolellisesti tarkistaa ennen palveluiden tarjoamista pakotesäätelyä johtuvat kiellot ja rajoitteet valvottavan palveluiden tarjoamiselle. Esimerkiksi rahoituspalveluiden tarjoamiseen voi liittyä pakotesäätelyn mukaisia kieltoja tai rajoituksia. Erityisesti trade finance -palveluiden kohdalla on tarpeen varmistaa, etteivät liiketoimet ole pakotesäätelyn vastaisia eikä niillä pyritä kiertämään pakotesäätelyä.

Esimerkki:

Valvottava tarjoaa vientiremburssin asiakkaan liiketoimeen, joka liittyy Kazakstaniin. Valvottavan asiakas vie tuotteita uudelle kazakstanilaiselle asiakkaalleen. Tuotteet on määritelty kaksikäyttötuotteiksi ja niiden vienti on voimassa olevan pakotesäätelyn perusteella kiellettyä

Venäjälle. Valvottavan tulee varmistaa, ettei liiketoimessa ole osallisena suoraan tai välillisesti pakotteiden kohteena olevia tahoja eikä liiketoimella muutoin pyritä kiertämään pakotesääntelyä esimerkiksi siten, että tuotteiden lopullinen vastaanottaja olisi Venäjällä.²⁰

- (34) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava käyttää maksuliikenteen pakotemonitoroinnissa virallisten pakotelistojen lisäksi täydentäviä listoja, joissa on esimerkiksi nimetty tahoja, jotka ovat liistattujen tahojen yli 50 prosenttia omistamia tai niiden määräysvallassa.
- (35) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottavan maksujen ja liiketoimien pakotemonitorointi kattaa ne maat ja maantieteelliset alueet, joihin kohdistuu laajamittaisia pakotteita.

7.4 Pakotteiden kiertämisen estäminen

OHJE (kohdat 36–37)

- (36) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 § tarkoittaa, että valvottavan tulee luoda tehokkaat menettelytavat pakotesääntelyn ja jäädyttämispäätösten kiertämisen estämiseksi. Menettelytavoilla tulee varmistaa, ettei valvottava osallistu toimiin, joiden tavoitteena tai seurauksena on pakotesääntelyn mukaisten kieltojen ja velvoitteiden kiertäminen.
- (37) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa huomioimaan, että kohonnut pakotteiden kiertämisen riski voi esimerkiksi liittyä:
- tiettyyn maahan tai alueeseen, jonka tiedetään toimivan kauttakulkumaana pakotesääntelyn mukaisten kieltojen kiertämisessä
  - liiketoimessa mukana olevaan osapuoleen, esimerkiksi:
    - peite- tai kuoriyhtiöön;
    - yhtiöön, jolla on monimutkainen omistusrakenne;
    - yhtiöön, joka on rekisteröity tiukkaa salassapitoa noudattavaan valtioon (*secrecy jurisdiction*);
    - yhtiöön, joka on valtio-omisteinen ja kyseinen valtio on laajamittaisten pakotteiden kohteena;
    - yhtiöön, jossa on tehty omistusjärjestelyjä samaan aikaan, kun yhtiön omistaja on joutunut pakotteiden kohteeksi;
    - yhtiöön, jolla on sama osoite kuin pakotelistatulla taholla;
    - henkilöön, joka kuuluu pakotteiden kohteena olevan tahon lähipiiriin;
    - henkilöön tai yhtiöön, jonka rooli liiketoimessa on epäselvä
  - talouden eri sektoreihin, esimerkiksi:
    - kuljetus- ja logistiikka-alaan;
    - elektroniikka-alaan ja erityisesti sotilaskäyttöön soveltuviin tuotteisiin ja komponentteihin;
    - ilmailuun ja erityisesti sotilaskäyttöön soveltuviin tuotteisiin ja komponentteihin;
    - öljy- ja energiasektoriin;

²⁰ Kts. myös komission suositus (EU) 2019/1318.

- laki- ja veroneuvontapalveluihin ja erityisesti yritysten perustamista ja omistusjärjestelyjä koskeviin palveluihin.

7.5 Pakotelistojen hallinnointi

- (38) Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen kuudennen osan I osaston 2 luvun 2 jakson 297 artiklan mukaan asetukset ja direktiivit, jotka on osoitettu kaikille jäsenvaltioille, sekä päätökset, joille ei ole osoitettu vastaanottajaa, julkaistaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä²¹. Ne tulevat voimaan niissä säädettynä päivänä tai, jollei voimaantulosta ole säädetty, kahdentenakymmenentenä päivänä siitä, kun ne on julkaistu²².
- (39) Jäädättämislain 4 §:n 2 ja 3 momentin mukaan jäädättämispäätös on julkaistava Virallisessa lehdessä ja annettava viivytyksettä tiedoksi toimenpiteen kohteelle. Päätöksen katsotaan tulleen kolmansien osapuolten tietoon viimeistään sinä päivänä, jona se julkaistaan Virallisessa lehdessä²³.
- (40) Finanssivalvonnan oikeus antaa tarkempia määräyksiä asiakkaan tuntemisessa noudatettavista menettelytavoista sekä asiakkaista valvottavan toiminnalle aiheutuvien riskien hallinnasta perustuu seuraaviin säännöksiin: MLL 39 §:n 4 momentti, LLL 15 luvun 18 §:n 4 momentti, laki virtuaalivaluutan tarjoajista 13 §:n 4 momentti, SipaL 12 luvun 3 §:n 4 momentti, AIFML 12 luvun 10 §, VYL 6 luvun 21 §:n 4 kohta, SRL 26 luvun 15 §:n 4 momentti sekä arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 13 §.
- (41) Määräyksissä 43–48 valvottavalla tarkoitetaan edellä kohdassa 40 tarkoitettujen määräyksenantovaltuuksien piiriin kuuluvia valvottavia.

OHJE (kohta 42)

- (42) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 §:n tarkoittamat tehokkaat menettelytavat pitävät sisällään pakotelistojen hallinnointiin liittyvät menettelytavat.

MÄÄRÄYS (kohdat 43–48)

- (43) Valvottavan pakotemonitoroinnin tulee pitää sisällään ainakin pakotesäätelyn ja jäädättämispäätösten mukaiset pakotelistat. Pakotemonitoroinnissa käytettävien pakotelistojen tulee olla ajantasaiset. Uudet pakotelistat tulee lisätä pakotemonitorointiin viipymättä sen jälkeen, kun ne ovat astuneet voimaan.
- (44) Valvottavan on säännöllisesti testattava pakotelistojen hallinnointiin liittyviä prosesseja ja tietojärjestelmiä mahdollisten puutteiden tai häiriöiden havaitsemiseksi. Havaitut puutteet ja virheet tulee korjata viipymättä.
- (45) Valvottavan on varmistettava, että valvottavan mahdollisesti itse laatimat listat, joiden avulla suljetaan automaattisesti kertaalleen jo vääräksi hälytykseksi todettu osuma (*safelisting*), päivitetään säännöllisesti ja varmistetaan, että kyseiset listat ovat ajantasaiset. Valvottavan tulee säännöllisesti arvioida, ovatko perusteet nimen listalla pitämiselle edelleen olemassa.

²¹ <https://eur-lex.europa.eu/oj/direct-access.html>

²² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:12016E297>

²³ <https://www.virallinenlehti.fi/>

- (46) Luottolaitosten, maksupalveluntarjoajien ja virtuaalivaluutantarjoajien tulee nimetä henkilö/henkilöt, jotka vastaavat pakotelistojen hallinnoinnista. Lisäksi luottolaitosten, maksupalveluntarjoajien ja virtuaalivaluutantarjoajien tulee varmistaa, että pakotelistojen hallinnoinnista vastaavilla henkilöillä on tehtävän suorittamisen kannalta riittävä ymmärrys pakotesäätelyn ja jäädyttämispäätösten velvoitteista sekä relevantti tietotekninen osaaminen.
- (47) Mikäli valvottava ulkoistaa tai aikoo ulkoistaa pakotelistojen hallinnoinnin ulkopuoliselle palveluntarjoajalle, tulee valvottavan varmistaa, että ulkopuolisella palveluntarjoajalla on riittävä osaaminen ja ammattitaito pakotelistojen hallinnointiin. Valvottavan on myös huolehdittava, että ulkopuolinen palveluntarjoaja raportoi säännöllisesti edistymisestään valvottavalle pakotelistojen hallinnoinnissa.
- (48) Valvottavalla tulee olla menettelytavat pakotelistoihin liittyvän datan oikeellisuuden ja eheyden varmistamiseksi.

OHJE (kohdat 49–51)

- (49) Finanssivalvonta suositaa, että määräyksiä 43–48 noudattavat myös ne valvottavat, joita kohdassa 40 luetellut määräyksenantovaltuudet eivät koske.
- (50) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan kohdan 43 määräys tarkoittaa, että valvottavalla tulee olla menettelytavat, joilla varmistetaan, että valvottava noudattaa kulloinkin voimassa olevia pakoteasetuksia ja jäädyttämispäätöksiä niiden voimaantulosta alkaen.

Esimerkit:

EU-pakotteiden osalta käytännöksi on muodostunut, että pakoteasetukset tulevat voimaan samana päivänä, jona ne julkaistaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Tämä tarkoittaa sitä, että valvottavan menettelytavoissa tulee varmistaa, että uudet pakotteet saatetaan viipymättä osaksi valvottavan pakotemonitorointia.

Keskusrikospoliisin antamat kansalliset jäädyttämispäätökset julkaistaan Suomen Virallisessa lehdessä ja niitä tulee soveltaa julkaisuajankohdasta alkaen. Tämä tarkoittaa sitä, että valvottavan menettelytavoissa tulee varmistaa, että uudet jäädyttämispäätökset saatetaan viipymättä osaksi valvottavan pakotemonitorointia.

- (51) Finanssivalvonta suositaa, että valvottava hyödyntää soveltuviin tilanteisiin pakotemonitoroinnissaan listaa kaksikäyttötuotteista. Nämä tilanteet voivat esimerkiksi liittyä valvottavan tarjoamiin trade finance -palveluihin.

7.6 Pakotemonitoroinnissa käytettävät järjestelmät

- (52) Tässä kappaleessa *tietojärjestelmien kalibroinnilla* tarkoitetaan pakotemonitoroinnissa käytettävien tietojärjestelmien asetusten hienosäätämistä siten, että tietojärjestelmät vastaavat valvottavan määrittämiä vaatimuksia.
- (53) Finanssivalvonnan oikeus antaa tarkempia määräyksiä asiakkaan tuntemisessa noudatettavista menettelytavoista sekä asiakkaista valvottavan toiminnalle aiheutuvien riskien hallinnasta perustuu seuraaviin säännöksiin: MLL 39 §:n 4 momentti, LLL 15 luvun 18 §:n 4 momentti, laki virtuaalivaluutan tarjoajista 13 §:n 4 momentti, SipaL 12 luvun 3 §:n 4 momentti, AIFML 12 luvun 10 §,

VYL 6 luvun 21 §:n 4 kohta, SRL 26 luvun 15 §:n 4 momentti sekä arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 13 §.

- (54) Määräyksissä 55–58 valvottavalla tarkoitetaan edellä kohdassa 53 tarkoitettujen määräyksenantovaltuuksien piiriin kuuluvia valvottavia.

MÄÄRÄYS (kohdat 55–58)

- (55) Valvottavan on varmistettava, että pakotemonitoroinnissa käytettävät järjestelmät ovat tarkoituksensa soveltuvia ja, että ne ovat oikeasuhtaisia valvottavan kokoon, toiminnan luonteeseen ja laatuun nähden.
- (56) Valvottavan on testattava pakotemonitoroinnissa käytettäviä järjestelmiä säännöllisin väliajoin ja vähintään aina järjestelmämuutosten jälkeen. Havaitut puutteet ja virheet tulee korjata viipymättä.
- (57) Valvottavan tulee kehittää ja päivittää järjestelmiä tarvittaessa.
- (58) Valvottavan pakotemonitorointiin käyttämiin tietojärjestelmiin tulee kuulua tarkistusmekanismit ja jäljitysketjut, joilla turvataan tiedon ja tulosten oikeellisuus ja eheys.

OHJE (kohdat 59–63)

- (59) Finanssivalvonta suosittaa, että määräyksiä 55–58 noudattavat myös ne valvottavat, joita kohdassa 53 luetellut määräyksenantovaltuudet eivät koske.
- (60) Finanssivalvonnan tulkinnan mukana kohta 58 tarkoittaa, että tietojärjestelmissä käsiteltäväksi tulevien hälytysten tulee olla aukottomasti jäljitettävissä. Valvottavalla tulee säilyä aukoton ja eheä tietojen kirjausketju (*audit trail*) siitä, kuka/ketkä henkilöt ovat käsitelleet hälytyksen ja millä perusteilla hälytys on suljettu tai sen johdosta on ryhdytty jatkotoimenpiteisiin.
- (61) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava luo järjestelmäkehityksen ja laadunvarmistuksen menetelmät, jotka turvaavat järjestelmien toiminnan suunnitellulla tavalla. Lisäksi järjestelmistä tulisi olla dokumentaatio, jolla varmistetaan niiden käyttö ja jatkokehittäminen esimerkiksi avainhenkilöiden vaihtuessa.
- (62) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava kalibroi pakotemonitoroinnissa käyttämänsä tietojärjestelmät määräajoin. Kalibroinnissa tulisi hyödyntää valvottavan laatimaa riskiarviota.
- (63) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava dokumentoi kalibroinnissa tehdyt muutokset ja pitää aukotonta ja eheää kirjausketjua näistä muutoksista.

7.6.1 Pakotemonitoroinnin optimointi

- (64) Tässä luvussa *pakotemonitoroinnin optimoinnilla* tarkoitetaan toimia, jolla pyritään parantamaan pakotemonitoroinnin tuottamien hälytysten laatua ja vähentämään väärin hälytysten määrää.

OHJE (kohdat 65–66)

- (65) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottavalla on menettelytavat ja kirjalliset toimintaohjeet pakotemonitoroinnin optimoimiseksi.

- (66) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottavalla on sisäinen valvonta pakotemonitoroinnin optimointia varten. Valvottavan tulisi kiinnittää huomiota siihen, että optimointia suorittaessaan valvottava ei tee sellaisia muutoksia pakotemonitorointiin, joiden seurauksena valvottavan tietojärjestelmät sulkevat automaattisesti hälytyksiä, jotka edellyttäisivät lisäselvityksiä.

7.6.2 Pakotemonitoroinnissa käytettävä data

- (67) Tässä kappaleessa *pakotemonitoroinnissa käytettävällä datalla* tarkoitetaan tietoa, jota verrataan pakotelistassa oleviin tietoihin. Tieto voi olla peräisin valvottavan omista tietokannoista tai vaihtoehtoisesti ulkoiselta palveluntarjoajalta. Esimerkiksi henkilöasiakkaan syntymäaika, yrityksen veronumero tai asiakkaan osoitetieto ovat oleellista tietoa pakotemonitoroinnin näkökulmasta.

OHJE (kohdat 68–70)

- (68) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava määrittää riskiarvioon pohjautuen pakotemonitoroinnin näkökulmasta keskeiset tiedot, joita pakotemonitoroinnissa tulisi hyödyntää.
- (69) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottavalla on menettelytavat pakotemonitoroinnissa käytettävän datan oikeellisuuden ja eheyden varmistamiseksi.
- (70) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa säännöllisesti arvioimaan ja testaamaan pakotemonitoroinnissa käytettävät datalähteet ja niiden tuottaman datan oikeellisuuden sekä pakotemonitoroinnissa käytettävän datan virheettömyyden pakotemonitoroinnin tehokkuuden varmistamiseksi. Datalähteitä ovat esimerkiksi valvottavan asiakastietojärjestelmät.

7.7 Pakotehälytysten käsittely

- (71) Tässä kappaleessa *pakotehälytyksellä* tarkoitetaan pakotemonitoroinnissa syntynyttä osumaa, jolla on riittävä yhtäläisyys pakotelistalla olevaan nimeen, ja jonka seurauksena monitorointijärjestelmä on synnyttänyt osumasta hälytyksen.
- (72) Tässä luvussa *pakotehälytyksen käsittelyllä* tarkoitetaan osuman tutkimista sen selvittämiseksi, onko kyseessä pakotteiden kohteena oleva tahon.

OHJE (kohta 73)

- (73) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 §:n tehokkaat toimintaperiaatteet, menettelytavat ja sisäinen valvonta sisältävät pakotehälytysten tutkiminnan, pakotehälytysten tutkimintaan liittyvät toimintaohjeet sekä pakotehälytysten tutkimintaan liittyvän laadunvalvonnan.

7.7.1 Roolit ja vastuut

OHJE (kohdat 74–76)

- (74) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 § tarkoittaa, että valvottavan tulee laatia menettelytavat ja tarvittaessa niitä täydentävät yksityiskohtaiset toimintaohjeet, joissa kuvataan pakotehälytysten käsittelyn koko prosessi ja määritetään selkeästi valvottavan pakotehälytyksiä tutkivien yksiköiden ja/tai työntekijöiden roolit, vastuut ja velvoitteet.

(75) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava arvioi säännöllisesti pakotehälytysten käsittelyä koskevat menettelytavat ja niitä koskevien toimintaohjeiden ajantasaisuuden ja tarvittaessa päivittää niitä. Valvottavan tulisi myös huolehtia, että menettelytavat ja toimintaohjeet ovat pakotehälytyksiä tutkivien työntekijöiden saatavilla.

(76) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 9 luvun 1 § tarkoittaa, että valvottavan tulee antaa pakotehälytyksiä käsitteleville työntekijöille koulutusta. Koulutuksen tarkoituksena on varmistaa, että pakotehälytyksiä käsittelevät työntekijät noudattavat omassa työssään pakotesääntelyn ja jäädyttämispäätösten mukaisia velvoitteita. Lisäksi koulutuksella varmistetaan, että valvottavan menettelytapoja ja niitä täydentäviä toimintaohjeita noudatetaan myös käytännössä.

7.7.2 Neljän silmän periaate

(77) Tässä kappaleessa *neljän silmän periaatteella* tarkoitetaan menettelyä, jossa pakotehälystä tutkiva työntekijä (jäljempänä *tutkija*) pyytää toista työntekijää (jäljempänä *tarkastaja*) tarkastamaan tutkijan tekemät havainnot ja hyväksymään tutkijan suosittamat toimenpiteet hälytyksen suhteen.

OHJE (kohdat 78–80)

(78) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava määrittää pakotehälytyksiä koskevissa toimintaohjeissaan ne tilanteet, jolloin neljän silmän periaatetta tulisi käyttää. Näitä tilanteita voivat olla esimerkiksi hälytykset, joissa tutkija on epävarma asianmukaisesta toimenpiteestä, hälytysten eskaloinnit mahdolliselle vaatimustenmukaisuuden valvonnasta vastaavalle yksikölle sekä yhteydenotot Ulosottolaitokselle.

(79) Finanssivalvonta suosittaa, että neljän silmän periaatetta käytettäessä, valvottava dokumentoi kirjallisessa muodossa tehdyt tarkistukset ja niihin osallistuneet henkilöt.

(80) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa varmistamaan, että tarkastajalla on riittävä osaaminen ja kokemus pakotehälytysten tutkinnasta.

7.8 Merkittävien häiriöiden raportointi Finanssivalvonnalle

(81) Finanssivalvonta on antanut operatiivisen riskin hallintaa rahoitussektorilla koskevan määräys- ja ohjekokoelman 8/2014, jossa säädetään valvottavan velvollisuudesta raportoida Finanssivalvonnalle merkittävistä häiriöistä.

OHJE (kohta 82)

(82) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa huomioimaan, että kohdassa 81 tarkoitettun raportoinnin tulee kattaa pakotteiden ja jäädyttämispäätösten noudattamista varten luotujen tietojärjestelmien merkittävät häiriöt.

8 Varojen ja taloudellisten resurssien jäädyttäminen ja raportointi

8.1 Yleistä

- (1) Rahanpesulain 3 luvun 16 §:n mukaan ilmoitusvelvollisella on oltava tehokkaat toimintaperiaatteet, menettelytavat ja sisäinen valvonta pakotesäätelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamisen varmistamiseksi.
- (2) Jäädyttämislain 3 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan jäädyttämispäätösten mukainen varojen jäädyttämisvelvoite koskee keskusrikospoliisin jäädyttämispäätösten kohteena olevien tahojen lisäksi oikeushenkilöitä, joista jäädyttämispäätöksen kohteena oleva luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö yksin tai yhdessä muiden tällaisten luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden kanssa omistaa vähintään 50 prosenttia.
- (3) Pakotelain 2 b §:n 3 momentti sekä jäädyttämislain 14 §:n 3 momentti sisältävät ilmoitusvelvollisille velvoitteen toimittaa viipymättä ulosottomiehelle pakotesäätelyn ja jäädyttämispäätösten täytäntöönpanossa tarvittavat pakotteiden kohteen varoja koskevat tiedot.

OHJE (kohdat 4–9)

- (4) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahapesulain 3 luvun 16 §:n mukaiset toimintaperiaatteet ja menettelytavat pitävät sisällään toimintaperiaatteet ja menettelytavat varojen jäädyttämiseksi.
- (5) Finanssivalvonta suositaa, että valvottavan kohdassa 4 tarkoitetut dokumentoidut toimintaperiaatteet ja menettelytavat pitävät sisällään:
  - varojen jäädyttämistä koskevan prosessikuvauksen
  - ohjeet valvottavan sisäisestä raportoinnista
  - ohjeet viranomaisille tehtävästä raportoinnista
  - ohjeet jäädytettyjen varojen vapauttamisesta
  - henkilöt/yksiköt, jotka ovat vastuussa varojen teknisestä jäädyttämisestä, asiakkaalle asetettavista tili- ja palveluetoista sekä jäädytettyjen varojen vapauttamisesta ja tili- ja palveluetojen purkamisesta.
- (6) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 §:n mukainen velvoite luoda tehokas sisäinen valvonta pakotesäätelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamisen varmistamiseksi pitää sisällään sen, että valvottavan tulee ylläpitää ajantasaista tietoa kaikista varoista, jotka se on jäädyttänyt.
- (7) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 §:ssä tarkoitettu pakotesäätelyyn sisältyvä jäädyttämisvelvoite koskee EU:n pakoteasetuksissa ja jäädyttämispäätöksissä nimetyille taholle kuuluvien varojen ja taloudellisten resurssien lisäksi nimettyjen tahojen omistamia, hallussa tai määräysvallassa olevia varoja ja taloudellisia resursseja.
- (8) Finanssivalvonta suositaa valvottavaa säännöllisesti testaamaan varojen jäädyttämiseen liittyvien tietojärjestelmien toimivuuden ja varmistamaan sen, ettei asiakkaalle asetettuja tili- tai palveluetoja pystytä kiertämään.

- (9) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa raportoimaan Rahanpesun selvittelykeskukselle kaikista havaituista yrityksistä kiertää pakotteita.

8.2 Yhteydenotto Ulosottolaitokseen

- (10) Pakotelain 2 b §:n 1 momentin sekä jäädyttämislain 14 §:n 1 momentin mukaan varojen jäädyttämisen panee täytäntöön ulosottomies noudattaen ulosottokaaren 8 luvun 5–10 ja 12–15 §:ää.
- (11) Rahanpesulain 3 luvun 16 §:n mukaan ilmoitusvelvollisella on oltava tehokkaat toimintaperiaatteet, menettelytavat ja sisäinen valvonta pakotesääntelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamisen varmistamiseksi.

OHJE (kohdat 12–14)

- (12) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 § tarkoittaa, että valvottavalla tulee olla menettelytavat Ulosottolaitokselle tehtävään raportointiin sekä Ulosottolaitokselle tehtäviin tiedusteluihin varojen jäädyttämisestä.
- (13) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava sisällyttää seuraavat asiat Ulosottolaitokselle tehtävään tiedusteluun, kun asia koskee tilanteita, joissa valvottava on epävarma, pakotehäilytyksen todenmukaisuudesta tai muuten epävarma, tuleeko tapaukseen liittyvät varat jäädyttää:
- varojen määrä (EUR), mikäli kyseessä muu valuutta kuin euro, niin lisäksi tieto varojen määrästä alkuperäisessä valuutassa;
  - päivämäärä, jolloin valvottava asettanut eston asiakkaan tileille ja palveluihin tai pysäyttänyt maksun tai liiketoimen;
  - maksun, muun liiketoimen tai tapauksen kuvaus;
  - tiedot pakotelistatusta tahosta, joka liittyy maksuun tai muuhun liiketoimeen;
  - varojen lähettäjän tiedot (nimi sekä muut lähettäjistä selvillä olevat tiedot), mikäli kyseessä on maksu tai muu liiketoimi;
  - varojen saajan tiedot, (nimi sekä muut saajasta selvillä olevat tiedot) mikäli kyseessä on maksu tai muu liiketoimi;
  - tiedot maksunvälittäjistä (lähettävän pankin/maksupalvelun tarjoajan nimi, välittäjäpankit ja saajan pankin/maksupalvelun tarjoajan nimi), mikäli kyseessä on maksu tai muu liiketoimi;
  - kopio maksusanomasta tai muusta liiketoimesta;
  - valvottavan omat selvitykset asiasta, mukaan lukien valvottavan omat toimet asian ratkaisemiseksi; ja
  - perustelut selvityspyynnön lähettämiseksi Ulosottolaitokselle.
- (14) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava selvittää tapausta itse ensin huolellisesti ennen kuin valvottava lähettää kohdassa 13 tarkoitetun tiedustelun Ulosottolaitokselle.

8.3 Ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta

OHJE (kohta 15)

(15) Finanssivalvonta suosittelee valvottavaa tekemään epäilyttävää liiketoimea koskevan ilmoituksen Rahanpesun selvittelykeskukselle ainakin seuraavissa tilanteissa:

- tapaukseen liittyy pakoterikkomus
- tapaus koskee pakotteiden kiertämistä
- tapaus koskee terrorismin rahoittamista²⁴
- tapaus koskee joukkotuhoaseiden rahoittamista²⁵.

²⁴ Financial Action Task Force (FATF) recommendation 6 Targeted Financial Sanctions Related to Terrorism and Terrorist Financing.

²⁵ Financial Action Task Force (FATF) recommendation 7 Targeted Financial Sanctions Related to Proliferation.

9 Hallintakeinojen ja prosessien testaaminen

9.1 Yleistä

- (1) Rahanpesulain 3 luvun 16 §:n mukaan ilmoitusvelvollisella on oltava tehokkaat toimintaperiaatteet, menettelytavat ja sisäinen valvonta pakotesääntelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamisen varmistamiseksi.
- (2) Finanssivalvonta on antanut operatiivisen riskin hallintaa rahoitussektorilla koskevan määräys- ja ohjekokoelman 8/2014²⁶.

OHJE (kohdat 3–5)

- (3) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 § tarkoittaa, että valvottavan sisäisen valvonnan tulee testata pakotesääntelyyn ja jäädyttämispäätöksiin liittyvien toimintaperiaatteiden, menettelytapojen sekä sisäisen valvonnan tehokkuutta ja toimivuutta.
- (4) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 § tarkoittaa, että valvottavan tulee järjestää tehokas sisäinen valvonta pakotesääntelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamisen varmistamiseksi luotujen järjestelmien ja prosessien säännölliseksi testaamiseksi.
- (5) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa huomioimaan, että kohdassa 2 tarkoitettun Finanssivalvonnan operatiivisen riskin hallintaa rahoitussektorilla koskevan määräys- ja ohjekokoelman kappaleen 9.1 mukaiset tietojärjestelmät pitävät sisällään muun muassa pakotteiden noudattamisen varmistamiseksi tarkoitettuja tietojärjestelmiä. Määräys- ja ohjekokoelmassa annetaan määräyksiä valvottavan velvollisuudesta tehdä häiriöilmoitus.

9.2 Valmiussuunnitelma

- (6) Finanssivalvonta on antanut operatiivisen riskin hallintaa rahoitussektorilla koskevan määräys- ja ohjekokoelman 8/2014, jossa säädetään valvottavan velvollisuudesta laatia ja ylläpitää ajantasaista valmiussuunnitelmaa.

OHJE (kohta 7)

- (7) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa huomioimaan, että kohdassa 6 tarkoitettun valmiussuunnitelman tulee kattaa pakotteiden ja jäädyttämispäätösten noudattamiseksi luodut tietojärjestelmät.

²⁶ Määräykset ja ohjeet 8/2014 "Operatiivisen riskin hallinta rahoitussektorin valvottavissa", kappale 9.1 kohta 2.

10 Kolmansien maiden pakotteet

- (1) Kolmansien maiden pakotteilla tarkoitetaan tässä luvussa muita pakotteita kuin pakotesäätelyn (YK:n ja EU:n pakotteet) ja jäädyttämispäätösten (kansalliset jäädyttämispäätökset) mukaisia pakotteita. Esimerkiksi Yhdistyneen kuningaskunnan²⁷ ja Yhdysvaltojen pakotteet²⁸ ovat kolmansien maiden pakotteita. Tässä luvussa kolmansien maiden pakotteilla ei tarkoiteta neuvoston asetuksen (EY) 2271/96 liitteessä tarkoitettuja pakotteita.

OHJE (kohdat 2–6)

- (2) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa huomioimaan riskienhallinnassaan kolmansien maiden pakotteet niissä tapauksissa, joissa kyseisen kolmannen maan pakotteiden rikkominen voi aiheuttaa valvottavan maksuvalmiudelle ja vakavaraisuudelle huomattavan taloudellisen riskin, vaikka kyseiset pakotteet eivät olisi Suomessa oikeudellisesti sitovia.
- (3) Finanssivalvonta suosittaa, että mikäli valvottavan asiakas on kolmannen maan pakotteiden kohteena, tulisi valvottavan huolellisesti selvittää ja arvioida minkälaisen riskin asiakassuhteen perustaminen tai jatkaminen aiheuttaa valvottavalle ja onko tapaukseen liittyen mahdollista saada poikkeuslupa pakotteet asettaneen maan pakoteviranomaiselta.
- (4) Finanssivalvonta suosittaa, että silloin, kun valvottava arvioi kohdassa 2 tarkoitettuja taloudellisia riskejä ja harkitsee asiakassuhteen perustamista tai jatkamista kolmannen maan pakotteiden kohteena olevan asiakkaan kanssa, valvottava kiinnittää erityistä huomiota siihen, onko kyse palveluista, joiden tarjoamiseen valvottavalla on lakisääteinen velvollisuus. Lakisääteinen palveluiden tarjoamisvelvollisuus voi perustua esimerkiksi peruspankkipalvelusäätelyyn²⁹ tai velvollisuu-teen tarjota tiettyjä lakisääteisiä vakuutuksia³⁰.
- (5) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa ottamaan huomioon kohtien 2–4 suositukset myös kirjeenvaihtajasuhteissa³¹ ja kirjeenvaihtajasuhteita vastaavissa järjestelyissä, jos valvottava saisi toimeksiannon välittää maksuja kolmannen maan pakotteiden kohteena olevalle taholle tai vastaanottaa maksuja tällaiselta taholta.
- (6) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa huomioimaan myös mahdolliset rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen liittyvät riskit tilanteissa, joissa valvottavan asiakas tai liiketoimen osapuoli on kolmannen maan pakotteiden kohteena.

²⁷ Office of Financial Sanctions Implementation: <https://www.gov.uk/government/organisations/office-of-financial-sanctions-implementation>.

²⁸ Office of Foreign Assets Control: <https://ofac.treasury.gov/>.

²⁹ Kts. LLL:n 15 luvun 6 §.

³⁰ Sovellettavia lakeja ovat muun muassa työntekijän eläkelaki TyEL, yrittäjän eläkelaki YEL, maatalousyrittäjän eläkelaki MyeL sekä merimieseläkelaki.

³¹ Rahanpesulain 1 luvun 4 §:n 1 momentin 18 kohta.

11 Raportointi Finanssivalvonnalle

- (1) Finanssivalvonnalla on rahanpesulain 7 luvun 2 §:n 1 momentin nojalla oikeus saada sen pyytämät tiedot ja selvitykset, jotka ovat välttämättömiä rahanpesulaissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä tai määräyksissä tarkoitetun tehtävän hoitamiseksi.
- (2) FivaL:n 18 §:n 2 momentin mukaan Finanssivalvonta voi antaa määräyksiä valvottavan sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevien tietojen säännöllisestä toimittamisesta ja toimittamisesta vasta Finanssivalvonnalle.
- (3) Määräyksissä 4–5 valvottavalla tarkoitetaan edellä kohdassa 2 tarkoitetun määräyksenantovaltuuden piiriin kuuluvia valvottavia.

MÄÄRÄYS (kohdat 4–5)

- (4) Valvottavan on toimitettava Finanssivalvonnalle tiedot valvottavan sisäisen valvonnan ja riskienhallintakeinojen arvioimiseksi kulloinkin voimassa olevan RA-tiedonkeruukehikon mukaisesti.³²
- (5) Valvottavan tulee toimittaa kohdassa 4 tarkoitetut tiedot Finanssivalvonnalle vuosittain 28.2. mennessä.

OHJE (kohta 6)

- (6) Finanssivalvonta suosittaa, että kohtia 4–5 noudattavat myös ne valvottavat, joita kohdassa 2 tarkoitettu määräyksenantovaltuus ei koske.

11.1 Valvontatietojen toimittamista koskevia ohjeita

OHJE (kohdat 7–8)

- (7) Näiden määräysten ja ohjeiden mukaiseen raportointiin sovelletaan konekielisen tiedonvälityksen ohjetta, joka on saatavissa Finanssivalvonnan verkkopalvelusta (www.finanssivalvonta.fi/raportointi).
- (8) Näiden määräysten ja ohjeiden mukaisessa raportoinnissa noudatetaan tarkempaa ohjeistusta raportoinnista, joka löytyy Finanssivalvonnan verkkopalvelusta (www.finanssivalvonta.fi/raportointi).

11.2 Raportoitujen tietojen oikeellisuuden varmistaminen

OHJE (kohdat 9–10)

- (9) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava laatii selosteen näiden määräysten ja ohjeiden nojalla raportoitujen tietojen oikeellisuudesta. Seloste tulisi päivätä ja sekä raportin laatijan että tietojen oikeellisuuden varmentajan tulisi allekirjoittaa se. Valvottavan tulisi säilyttää allekirjoitettu seloste ja esittää se pyydettyäessä Finanssivalvonnalle. Valvottavan tulisi laatia seloste ensimmäisen

³² Rahoitussektorin ja vakuutussektorin tiedonkeruukartta saatavilla Finanssivalvonnan verkkopalvelussa (www.finanssivalvonta.fi/raportointi/).

ilmoituksen yhteydessä ja päivittää sitä aina, kun sen kuvaamassa prosessissa tai vastuuhenkilöissä tapahtuu muutoksia.

- (10) Finanssivalvonta suosittelee, että edellä kohdassa 9 mainitun selosteen laatimisessa noudatetaan Finanssivalvonnan verkkopalvelusta (www.finanssivalvonta.fi/raportointi/) saatavilla olevaa ohjeistusta.